

ספר

ויגד משה

דברי אלוקים חיים
מכ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל
מקראלי

בראשית

יצא לאור ע"י

מכון ספרי בית קראלי

בנשיאות כ"ק מרן רבינו עט"ר שליט"א

יומא דהילולא - ד' טבת תשפ"ב

בעיה"ת אשדוד ת"ו

לזכר עולם יהיה צדיק

מאור עינינו גאון עוזינו השרף האלוקי המנורה

הטהורה ציס"ע מופת הדור עמוד ההוראה

מרן רביה"ק **יצחק צבי משה** זיע"א

בעמח"ס 'שלחן משה' 'ויגד משה'

בן מו"ר הרה"צ **אביגדור מוזס** זיע"א

בעל "אור אביגדור"

עלה בסערה השמימה

ד' טבת תשע"ט

ת.נ.צ.ב.ה

הונצח ע"י

תלמידיו חסידיו ומעריציו

בארה"ק ובחו"ל

בראשית

לכפר על אביו ואמו, שנאמר (ישעיה כד טו): "בְּאָרִים כָּבְדוּ ה'". (ארחות חיים, הכל בו והרמ"א) ומכאן נהגו שגם ביום פטירת אביו או אמו מדליקים נרות לעילוי נשמתם, מידי שנה. ובשור"ת כתב סופר כתב, שמנהג זה יש בו מצות עשה של כיבוד אב ואם.

ומעשה היה עם הגה"ק בעל מנחת אלעזר ממונקטש זיע"א ששלח שליח מיוחד בליל יום טוב שני של סוכות להדליק נר על קבר אביו הגאון הקדוש בעל דרכי תשובה לצוק"ל.

כתב רבנו האר"י: יש לערוך את היארצייט להורים מידי שנה בשנה, ואפילו אחר מאה שנה. כי בכל שנה ושנה, דנים שוב את הנפטר, בבניו ובנותיו שהשאיר אחריו. אם הם הולכים בדרך ה', מעלים אותו לדרגה גבוהה יותר, ואם חס ושלום להיפך, להיפך.

וזו לשון הרה"ק החיד"א זיע"א (רב פעלים ח"ד סוד ישרים סימן יז): יום האזכרה, אין לו גבול בשנים, ואפילו אם יחיה הבן מאה שנים אחר פטירת אביו או אמו, צריך

בראשית ברא אלוקים את (א, א) פירש כ"ק מרן אאמו"ר זיע"א א"ת ר"ת א'מונה ת'מימות בא לרמז שראשית כל, ברא אלוקים את אמונה ו'תמימות, שבהם יכולים אנו להתעלות, הן כשאנו עוסקים בשמים דהיינו רוחניות, והן כשאנו עוסקים בארץ דהיינו גשמיות.

כן מרגליה דפומיה דכ"ק מרן אאמו"ר זיע"א בראשית ברא דבר ראשון צריכים בריאות, כשהאם יהיה בריא ממילא ירצה לקיים את רצון ד' ויהיה לו את הכוח ללמוד וללמוד לשמות ולעשות.

הנה עומדים אנו בשבת קודם יומא דהילולא רבה, של כ"ק מרן אאמו"ר זצוק"ל בעל אור אביגדור זיע"א.

מובא בחיד"א עפ"י דברי הזוה"ק שעיקר עליית הנשמה מדרגה לדרגה הוא בשבת שקודם היא"צ, ועליית הבן למפטיר מסייע ועושה ניחא לנשמת הנפטר (כמ"ש ברמ"א יו"ד סי' שע"ו סעי' ד').

המקור להדלקת נר ביארצייט הוא בדברי הרא"ש שכתב שנוהגים שכל אחד מדליק נר בערב יום הכיפורים, כי כבוד הוא לה' יתברך

מדרגה אחר מדרגה, הנה עוד יהיה לנפשו דין ומשפט בכל פעם שתעלה ממדרגה למדרגה, ואם כן תמיד יש תועלת לנפש האדם מכח מעשים טובים של בנו, אפילו אחר מאה שנים ויותר. ע"כ.

על כן התכנסנו תלמידים כבנים, להעלות זכרו של כ"ק אאמו"ר ז"ע, שכידוע קיים את המאמר: 'במקום שאין איש השתדל להיות איש' וקיבץ אחר השואה את השרידים שנותרו לפליטה וכיהן כרבם בעיר קראלי ודאג להם לרוחניות וגשמיות כאחד, כ"ב שנים עד שעלה לארצינו הק'.

יה"ר שימליץ טוב בעדינו ונזכה כולנו להתברך בכל הישועות אכ"ר

לעשות כל ימי חייו אזכרה למנוחתם כנהוג, וכבר מצאנו שהעיד רבי חיים ויטאל ז"ל על רבנו האר"י ז"ל, שהיה עושה אזכרה לאביו יותר משלושים שנה משנפטר אביו, כי אביו נפטר בהיותו קטן. וידוע כי אביו היה צדיק וחסיד גדול, ונגלה אליו אליהו הנביא זכור לטוב, ועם כל זה, כל ימיו של רבנו האר"י ערך את האזכרה בשביל אביו, והיינו בשביל העילוי שיתעלה מדרגה לדרגה. נמצא שאין גבול לזה, אלא כל ימיו של הבן צריך לעשות יום הזיכרון למנוחת אביו. וגם דע, כי מלבד העילוי שיהיה לנפש האדם אחר שנכנס לגן עדן בהדרגות,

נח

אלה תולדות נח וגו'

למה כתוב בפסוק ג' פעמים נח. אפשר היה לכתוב "אלה תולדות נח, איש צדיק תמים היה בדורותיו, את האלקים התהלך נח."

והסביר כ"ק מרן אאמו"ר זצ"ל בשם קדמונים שכדי להיות צדיק צריך להיות נח למקום ונח לבריות, וכל שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו. ישנם רבים שבין אדם למקום הם צדיקים גמורים, ומדקדקים בתפילין ומניחים רש"י ורבינו תם ושימושה רבה, וטובלים מידי יום במקוה, וכו' אבל עד בין אדם לחברו שם הם, לא מפרגנים, לא מעניקים, אין להם הכרת הטוב, וכו'.

מאיך יש אנשים שיש להם ארגוני חסד אדירים ומצטיינים בין אדם לחברו, אבל בין אדם למקום כלום, לא שבת לא תפילין ולא צניעות!

אבל מה יעשה אם שני הדברים לא מסתדרים לו וצריך להחליט מה

יותר חשוב לכבד את הזולת או את רצון האלוקים, על כן הזכיר שוב את האלוקים התהלך נח, שתמיד העדיף את רצון השם לפני הכל.

ויבא נח אל התבה מפני מי המבול (ז, ז)

וברש"י: אף נח מקטני אמנה היה מאמין ואינו מאמין שיבא המבול ולא נכנס לתיבה עד שדחקהו המים. ופלא היא איך יאמר על נח כזאת.

ויש לפרש דאמונה יש בה כידוע את כח ההמשכה, על כן חשש נח להאמין באמונה שלמה שיבוא המבול, שעל ידי שלמות אמונתו ימשך בודאי הבאת המבול, באמת היה מאמין אבל ירא להאמין בשלמות שה' יביא את המבול, אולי יהיה הוא הגורם לזה."

לך לך

שהיא לשון רכה ולכן הבטיח לו את כל ההבטחות אבל התורה מעידה כי אברהם אבינו עשה זאת לשם שמים בלי קשר להבטחות אלא אך ורק מפני שהקב"ה ציוהו לכן נאמר ויעש אברם כאשר דיבר אליו ה', שזהו לשון דיבור קשה ללמדנו שעשה זאת אברהם לשם שמים ללא שום מטרה לקבל בתמורה על ששמע לדברי הקב"ה.

לפי זה מתורצת גם השאלה הראשונה ששאלנו איזה נסיון זה מאחר שהובטח לו כ"כ הרבה הבטחות אך לאור הדברים הללו מובן שהיה זה נסיון גדול בו הוכיח אברהם אבינו כי כל רצונו הוא לעשות את רצונו של הקב"ה ללא כל תמורה וללא מטרה לעשות את רצון ה' עבור טובות הנאה כל שהן אלא אך ורק מפני שזהו רצונו של הקב"ה ובזה הוכיח אברהם אבינו את אהבתו האמתית להקב"ה וכי ראוי הוא למעמד של עומד בנסיון.

הקב"ה אינו אומר לאן להגיע ואיזו היא אותה ארץ. הוא מדגיש: "אל הארץ אשר אראך" - הארץ שאני אראה לך. כי מהיהודי נדרשת

ויאמר ה' אל אברהם לך מארצך וכו'.

וזה היה נסיונו הראשון של אברהם מתוך עשרה נסיונות כדברי רבותינו ז"ל והשאלה נשאלת איזה נסיון זה אם הקב"ה מבטיח לו כל כך דברים אם ישמע בקולו.

שאלה זו נוכל להבין על ידי שאלה אחרת בפרשה בפסוק נאמר ויאמר ה' אל אברם, לשון אמירה ואילו בהמשך נאמר ויעש אברם כאשר דיבר אליו ה' והשאלה נשאלת מדוע בציווי לאברם נאמר לשון אמירה "ויאמר" ואילו בביצוע של הציווי ע"י אברם נאמר לשון דיבור "ויעש אברם כאשר דיבר" אליו ה' לכאורה היתה התורה צריכה לכתוב לשון אמירה בשניהם או לשון דיבור בשניהם.

על שאלה זו עומד אור החיים הקדוש בפירושו על התורה ומסביר הרב כי מצינו בתורה שאמירה היא בלשון רכה, ודיבור הוא לשון קשה כמו שראינו בפרשת יתרו, "כה תאמר לבית יעקב", אלו הנשים, אם כן כשאמר הקב"ה לאברם שילך לארץ כנען אמר לו בלשון אמירה

ותירץ שהאמין בה' וחשב כי בצדקו של הקב"ה יתן לו זרע על כל פנים, לא בצדקת אברם ובשכרו, אף על פי שאמר לו "שכרך הרבה מאד". ומעתה לא יירא פן יגרום החטא. ואף על פי שבנבואה הראשונה חשב שתהיה על תנאי כפי שכר מעשיו, עתה כיון שהבטיחו שלא יירא מן החטא ויתן לו זרע, האמין כי נכון הדבר מעם האלהים, אמת לא ישוב ממנה, כי צדקת ה' היא ואין לה הפסק, כענין שכתוב (ישעיה מה כג) בי נשבעתי נאם ה' יצא מפי צדקה דבר ולא ישוב:

כן ביאר אף האדמו"ר הזקן בעל התניא זי"ע שהרי איזה פלא וחידוש בזה שאברהם אבינו ע"ה, שמסר את עצמו למיתה על קידוש ה' בכבשן האש, האמין בהבטחת ה' שיהיה לו בן?

אלא ביאר בעל התניא: שתשוקתו של אברהם היתה שיהיה לו בן שיירש את אופן עבודתו בעבודת ה'. ועל זה הובטח "אשר יצא ממעיך הוא יירשך". אבל הוקשה לאברהם: הלא יצחק הוא בעל בחירה, וכיצד אברהם יכול להיות בטוח שילך בעקבותיו? לכן נחשב

דבקות מוחלטת בקב"ה, עד כדי מסירות-נפש, ומוכנות לכל ציווי שיינתן לו.

זהו הציווי הראשון, שמקפל בתוכו את תמצית ההוויה היהודית - היכולת להתעלות מעל כל המגבלות הטבעיות ולדבוק בקב"ה באופן מוחלט. ציווי זה נאמר לכל יהודי, וזה היסוד של עבודת-ה'. כשנוהגים כך, זוכים להגיע "אל הארץ אשר אראך" כפשוטם של דברים.

והאמן בה' ויחשבה לו צדקה (טו ו)

ולכאור' צדקה נקראת כשנותנים למאן דהו צדקה כסף או נותנים לו לאכול, זה נקרא צדקה ומה כאן הי' צדקה בזה שהאמין באמונה שהחשיב לו ה',

כפי שפירש רש"י הקדוש ברוך הוא חשב לו צדקה וזכות על האמונה שהאמין בו.

ושואל הרמב"ן מה הזכות הזאת, למה לא יאמין באלהי אמן, והוא הנביא בעצמו, ולא איש אל ויכזב. ומי שהאמין לשחוט את בנו היחיד האהוב ושאר הנסיונות איך לא יאמין בבשורה טובה:

שיהיו בניו צדיקים ודבר זה אינו בידו של הקב"ה, כאומרם ז"ל (כרכות לג:): הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. אמר הכתוב **שהאמין בה** 'שכן יעשה ולא הרהר אחר מדותיו לומר והלא וכו' **ויחשבה** ה'

לאברהם **צדקה** שהפליא להצדיק. או ירמוז על זה הדרך שהגם שמאת ה' היתה זאת להיות ל' צדיקים בעולם (ב"ר פל"ה ומ"ט) אם כן הוא חפץ להטות אדם לדרך ישר ואין לאיש הזה משפט צדקה שאמר הכתוב (דברים ו, כה) **וצדקה תהיה לנו כי נשמור** וגו' מעתה ה' צדיקים מוכרחים הם במעשיהם, לזה אמר שאף על פי כן **ויחשבה** ה' **לו צדקה** פירוש לזרע המוזכר בסמוך דכתיב יהיה זרעך כי שם רמז ה' במספר יהיה.

לו לזכות העובדה שהאמין בהבטחה זו.

כיצד, באמת, היה יכול הקב"ה להבטיח הבטחה כזו, והרי על-ידי כך שוללים ממנו את הבחירה החפשית? אלא הידיעה שלמעלה אינה מכריחה את הבחירה, כידוע.

ופירש האור החיים הק' על דרך אומרם ז"ל (ר"ה ו.): כי דין הצדקה כנדרים, שהנודר לגבוה כמוסר להדיוט. והוא שאמר: **והאמין בה**, 'פירוש הפקיד אצלו הברכה, ואם תאמר והלא עדיין לא הגיעה לידו להפקידה ביד נאמן, לזה אמר **ויחשבה לו צדקה**, פירוש החשיב אברהם מה שאמר ה' אליו שהוא צדקה, וכיון שכן דין מסירה יש לה והאמינה ביד ה'. **עוד ירצה**, להיות שהבטיחו והוא

וירא

לו עצה על המילה וגם כתב בפתח האוהל שאברהם החשיב את עצמו כאילו הוא עוד בפתח האוהל של הקדושה שאף שנתגלה אליו ד' יתברך אבל אברהם עוד הוא רק בפתח האוהל כאילו רק עכשיו התחיל לעבוד את ה' יתברך.

ובא הכתוב גם לומר שאברהם זכה לכל זה בזכות גודל הענוה שבו שאמר ואנכי עפר ואפר ולכן זכה שנתגלה אליו ה' שהענוה הוא מידה היותר גדולה שזוכה אדם לכל הטובות ושורה עליו השכינה משא"כ הגאווה שהוא הגדולה שבעבירות שאין השכינה שורה על בעלי הגאווה, וזה לימוד לדורות שאדם אל יתגאה אף בעשותו המצוה הכי גדולה וידע שהוא רק בתחילת הדרך ובפתח האוהל ועוד המלאכה גדולה להיכנס לגמרי לאוהל הקדושה.

ובספר הק' מאור ושמשי אחרים שדקדק בלשון הפסוקים וכתב שהדקדוקים רבו כתב לבאר: כי ידוע מספרים הקדושים וגם בעיני ראיתי זאת מצדיקים, בעת שבאו לדבקות גדול והיו מדבקים עצמם

וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האוהל כחום היום

ותמהו המפרשים בכמה דברים אחד שלא שלא כתוב וירא ה' אל אברהם וגו' אלא כתב וירא אליו וגו', וגם במה שכתב באלוני הממרא, מה נפקא מינא באיזה מקום נגלה אליו ה', וגם מה שכתוב והוא יושב פתח האוהל, מה רוצה להגיד בזה שהוא יושב בפתח האוהל ולמה לא ישב בפנים האוהל, וברש"י כתב שבשביל שנתן לו ממרא עצה למול את עצמו, נתגלה ה' בחלקו, וידוע דרשת חז"ל שגדולה הכנסת אורחים מקבלת פני השכינה, ולכן הניח אברהם כביכול את השכינה וישב פתח האוהל לקבל אורחים.

ואפ"ל בדרך אפשר שהפסוק בא לומר את גודל הענוה של אברהם אבינו שאף שעשה את מצות ה' במסירות נפש והוא בן תשעים ותשע ומ"מ לא החזיק טיבותא לנפשיה, אלא פשוט שהוא כאילו בלי שם אלא כתב "אליו", וגם תלה כל הגדולה שזכה לעשות את מצות ה' הכל בזכות ממרא הצדיק שנתן

בערלים נכרים, כי לא יוכל להסתכל בהם כלל, ובאם שיביט בהם, אז יהיו הם נעשים גל עפר, על כן שלח אליו השם יתברך מלאכם קדושי מעלה כדמות אנשים, שהם בעצמותם קדושים וטהורים שיוכל לסבול אותם, ואמנם נתגשמו מעט, שיוכל להישאר בזה העולם עכ"ל.

ולפי דבריו הק' מובן מה שאיתא בגמרא במסכת יומא (דף מז.) בזה הלשון: "אמרו על רבי ישמעאל בן קמחית [הכהן] שפעם אחת יצא (ביום הכיפורים) וסיפר על ערבי אחד בשוק וניתזה צינורא (רוק) מפי על בגדיו (ונטמא) ונכנס ישבר אחיו ושימש תחתיו וראתה אמן שני בניה כהנים גדולים ביום אחד, ושוב אומרו עליו על ר' ישמעאל בן קמחית שפעם אחת יצא ביום הכיפורים וסיפר עם אדון אחד בשוק וניתנה צונרא מפיו על בגדיו ונכנס יוסף אחיו ושימש תחתיו וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד ע"כ

ומעולם תמהתי על זה להבין זאת מה עשה כהן גדול האדם הכי גדול בעולם ביום הקדוש והנורא ביום הכיפורים שיצא לשוק לספר ולדבר

בעולמות העליונים, עד שכמעט שהיו מתבטלים ממציאיותם, ולא היו יכולים כמעט להישאר בזה העולם, עד שהיו צריכים להגשים את עצמם באיזה דבר גשמי שיביטו על איזה דבר או חפץ להשתעשע בו או שיסתכלו באיזה איש ובזה יתגשמו עצמם מעט, ויוכלו להוריד עצמם מדביקותם להשאר בזה העולם, ובאם לא היו מצוי להם דבר להתגשם בו הוצרכו לילך החוצה להביט על איזה דבר, אף על איזה דבר טמא, והנה אברהם אבינו אחרי שמל, בא כל כך להשתוקקות ודביקות והתלהבות גדולה, עד שבלתי היה באפשרותו שיסבול גשמיות העולם הזה והיה יכול כמעט להיבטל ממציאיות מחמת אהבת ה' אשר בערה בו, על כן ישב בפתח האוהל, והביט על איזה דבר להתגשם בו שירד קצת מדביקותו ויכל להישאר בזה העולם, ובזה מרומז והוא יושב פתח האוהל כחום היום, ר"ל שמחמת אור ההתלהבות והחמימות שהיה דבוק באורות העליונים לזאת ישב פתח האוהל, להסתכל על איזה עובר ושב כאמור, אמנם הקב"ה ידע, כי לא יוכל להתגשם על ידי הסתכלותו

ששלחם ה' מן השמים בדמות של ערבי ואדון שיוכלו להשאר בזה העולם, אבל אם היה ערבי ממש אדון ערל, שאז ר' ישמעאל לא היה יכול להסתכל עליהם מחמת קדושתו, ולכן הזמין להם ה' כדמות של ערבי ואדון אבל באמת היו מלאכים וכל זה בדרך אפשר וקרוב לאמת בס"ד.

ויעזור השי"ת שנזכה לילך בדרך אבותינו הק' וכמו שאמרו חז"ל שחייב אדם לומר מתי יגיע מעשי למעשי אברהם יצחק ויעקב וכן להתדבק בצדיקי הדור שבכל דור ודור, עד שנזכה לקבל את פני משיח צדקינו ברחמים וחסדים מגולים אמן ואמן.

עם ערבי וכן לדבר ולספר עם אדון אחד בשוק, ועלה בדעתי בעזרת השם להבין זאת לפי דברי קודשו של המאור ושמש הנ"ל שהכהן הגדול ר' ישמעאל בן קמחית שהיה בבית המקדש ובקודש הקדשים ביום הקדוש היה מתדבק בעולמות העליונים עד שכמעט היה מתבטל ממציאות והיה צריך להתגשם קצת את עצמו באיזה דבר גשמי שיביט עליו ולכן יצא לשוק ופגש בערבי וכן באדון וסיפר עמהם להוריד עצמו מדבקותו שיוכל השאר בזה העולם ואף שמצא ערבי או אדם טמא כמו אדון וכל זה להגשים את עצמו וכמ"ש המאור ושמש וכנ"ל.

ויתכן גם לומר שהיה הערבי הזאת והאדון הזאת גם כן מלאכים

חיי שרה

צדיקים גמורים יכולים לעמוד בו, כלומר שמעלתם גדולה ממעלת אלו שלא חטאו מעולם מפני שהם כובשין את יצרם יותר מהם כלומר מהצדיקים הגמורים שלא חטאו, ואם כן לכאורה אם נגיד שזה כוונת רש"י במה שכתב כולן שוין לטובה, שהיתה צדקת כל ימיה, יוצא שהשבח הוא לא כ"כ גדול מבעלי תשובה מכיון שבעלי תשובה הם במעלה יותר גדולה.

והנה המהרש"א כתב (שם בגמ') דלא איירי בחטא ועבר עבירה בפועל אלא ר"ל שהיה קרוב לפי מחשבתו לעבור עבירה ובזה שגבר על יצרו ולא עשה העבירה יש לו מעלה יתירה על הצדיקים הגמורים שלא היה בהן הסתה מהיצר הרע ולא קרבו לעבירה, ולמ"ד שסובר שצדיקים גמורים הם יותר חשובים מבעלי תשובה הוא מטעם שיש להם מעלה יתירה שלא חטאו כלל גם לא במחשבה משא"כ זה הקרוב לדבר עבירה עבר מיהו במחשבה עכ"ל.

ולפי זה מה שפסק הרמב"ם שבעלי תשובה יותר במעלתם מהצדיקים,

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה

ולכאורה נראה שמה שכתוב בסוף, שני חיי שרה כמיותרת, דמכיון שכתב כבר ויהיו חיי שרה וגו', ורש"י שכתב "שני חיי שרה כולם שוין לטובה" נראה שרצה בזה לתרץ את מה שכתוב "שני חיי שרה" שהפסוק רצה לומר בזה שכל החיים והשנים של שרה אמנו היו הכל שוין לטובה, אבל רש"י לא ביאר מה הכוונה שכולן שוין לטובה, ובפשטות נראה שכוונת רש"י לומר ששרה היתה צדקת בכל ימי חייה אשר חייתה, ולכאורה זה פשוט שכך היה ומה קמ"ל.

ונראה שר"ל שלא נחשוב ששרה היתה בבחינת בעלי תשובה שמעלתם גדולה אלא שהיתה בבחינת צדיק מעיקרא ועד סוף ימיה, וזה עדיף יותר מבעלי תשובה והנה בגמרא (ברכות ל"ד) איכא פלוגתא מי עדיף "צדיק גמור" או בעל תשובה ופסק הרמב"ם כמ"ד שבעלי תשובה עדיפים על צדיקים גמורים שלא חוטאים מעולם ומקום שבעלי תשובה עומדים אין

בהיותו בן ג' או מ' הכיר את הבורא ובשרה לא כתוב כך ונראה לפי רש"י שכתב שכולן שוין לטובה שהיא הכיר את הבורא כל העולמים מתחילה שנולדה כך משא"כ באברהם.

ולפי זה יובן מה שכתוב ברש"י על הפסוק (לעיל כ"א י"ב) כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה, בקול רוח הקודש שבה ולמדנו שאברהם היה טפל לשרה בנביאות עכ"ל, והוא פלא ומה באמת היתה מעלתה יותר ולפי מה שכתבנו ניחא מכיון שהיתה צדקת גדולה וכל ימיה שוין לטובה ולא היתה בבחינת בעל תשובה, ולכן היתה נביאה גדולה משל אברהם עד כדי כך שאברהם היה טפל בנביאות לשרה, כמ"ש רש"י הק' כי אברהם לא הכיר את בוראו עד ג' שנים וי"א עד ארבעים שנה, ולכן היה במדרגת בעל תשובה ולפי המהרש"א בעל תשובה כזה לכולי עלמא צדיק גמור יותר חשוב ולכן היתה מעלת שרה בנביאות יותר ממעלת אברהם, וכ"ז בדרך אפשר וגם ניחא מש"כ כל ימיה שוין לטובה שצדיק גמור נקרא טוב כידוע.

לא מיירי מבעלי תשובה שחטאו בפועל, ולכן אפשר לומר מה שכתב רש"י בלשונו הק' שכולן שוין לטובה, פירושו הוא ששרה אמנו היתה צדקת מעיקרא וזה למ"ד שצדיק גמור יותר חשוב ויתכן גם למ"ד שבעלי תשובה יותר חשובים כי לא מיירי במי שחטא בפועל ודו"ק.

והנה גבי אברהם לא פירש רש"י שכולן שוין לטובה, כי אצל אברהם איתא בגמרא דמס' נדרים פלוגתא ממתיה הכיר אברהם את בוראו דיש אומרים שרק בהיותו ארבעים שנה הכיר את בוראו ויש אומרים שבג' שנים הכיר את בוראו והרמב"ם פוסק (בהלכות ע"ז פ"א הל' ג') כמ"ד שרק בהיותו ארבעים שנה הכיר את בוראו. והראב"ד השיג וכתב שיש אגדה שכתב שהכיר אברהם את בוראו בהיותו בן ג' שנים ע"ש.

ובהגות מימוניות כתב לקיים שניהם דמבן שלוש התחיל אברהם אבינו לשוטט במחשבתו ולחשוב בבוראו אבל בהיותו בן מ' הכיר כבר בבוראו ולכאורה לפי זה מעלתה של שרה יותר גדולה מאברהם מכיון שאברהם רק

וגם מובא בספרים הק' שיש ג' מדרגות באנשים שיש אנשים שאם יש להם טובה הם שמחים אבל אם ח"ו יש להם רעה הם עצבים וכואבים, ויש מדרגה שניה באנשים שגם אם באה עליהם ח"ו רעה, הם מתגברים עליו ומקבלים באהבה את היסורים, אבל המדרגה הכי גדולה היא שיש להם מידת ההשתוות וכנ"ל,

וגם מובא בספרים הק' שגם באם יבוא לאדם דבר טוב אל ישמח ביותר כי יחשוב שאולי הוא מאנשים שכתוב עליהם ומשלם לשונאיו על פניו להאבידם ח"ו משכר העולם הבא, אלא ישמח ויתן תודה ושבח לה' יתברך על הטובה שעשה לו ויתפלל על הבא שיהיה לטובה, ואל יתלה בכוחו ועוצם ידו ח"ו שזה גרוע ביותר, אלא ידע שהכל מאתו יתברך.

ומובא בחובות הלבבות (בשער יחוד המעשה פ"ב) וז"ל וכבר אמרו על אחד מן החסידים שאמר לחברו הנשתוות (כלומר האם הגעת כבר למדרגה שהכל שווה בעיניך) אמר לו באיזה ענין, אמר לו (החסיד) נשתווה בעיניך השבח והגנות (האם שווה בעיניך השבח

ובמאמר המוסגר לכאורה צ"ע בזה כי כתוב אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא אם כן איך יתכן צדיק גמור, כבר פירשו בזה שכל זה נאמר על כללות העולם אבל ישנם שאין להם שום חטא, וגם פירשו שהחטא הוא מלשון חיסרון כידוע, ואם כן הפירוש הוא שלצדיק אין חטא בפועל אלא חיסרון במעשיו הטובים שיתכן שיש איזה חסרון בכוונת המצוה (וכו')

ועוד אפשר לומר בכוונת רש"י שכתב "שני חיי שרה כולן שוין לטובה" על דרך שכתבו בספרים הק' על הפסוק שויתי ה' לנגדי תמיד שהיא מלשון השתוות שיהיה הכל שווה אצלו, וזה המדרגה הכי גדולה לאדם שיהיה אצלו שיוון בין לטובה ובין לרעה, ויאמר הלא כל זה נשלח מאתו יתברך ואם בעיניו הוא הגון, בהדי כבשי דרחמנא למה לי, ויחשוב שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ויקבל הכל בשמחה רבה ויאמר על הכל ברכת שהכל נהיה בדברו, וברוך הוא וברוך שמו (ועיין בספר כתר שם טוב ח"א)

כי אצלו הכל טוב, והבינו בזה שכוונתו בזה כוונת חז"ל שאדם יחשוב שהכל טוב ויהיה בשמחה תמיד.

וגם מסופר גם כן מהרה"ק מהר"א מבעלזא זיע"א ששמע מהגבאי שלו ניחם את אחד בצערו באמרו כי גם להרב הק' היתה לו הרבה צרות וצער והכל קיבלם באהבה, וענה הרב הק' שזה אינו נכון כי מעולם לא היתה לו רעה בעולם, כי היתה לו מידת ההשתוות הנ"ל.

וגם ראינו בעינינו אצל רבינו הק' (משומרי אמונים זי"ע) שאף שעבר על אברהם כל העשרה נסיונות, מ"מ לא ראינו אצלו שום שינוי בעבודת השם, הן בעבודה התפילה והן בשולחנו הק' והטהור, הכל שוין לטובה ביתר שאת וביתר עוז עד ששבק חיים לכל חי זיע"א וימליץ טוב בעדינו.

ויעזור לנו השי"ת שיהיה מעשה אבות הק' סימן לבנים להתחזקות בכל הענינים ובפרט במידת ההשתוות שיהיה כל ימינו ושנותינו כולם שוין לטובה, ואין טוב אלא תורה ומצוות, ונזכה ללמוד וללמד ולשמור מצוותיה ולעשותם לשמה, ונזכה לכל

שמשבחים אותך או מגנים אותך) אמר לו, לא אמר לו (החסיד) אם עדיין לא הגעת (לחסידות הראויה) השתדל אולי תגיע אל המדריגה הזאת כי היא העליונה שבמדרגות החסידים ותכלית החמודות עכ"ל הק'

ונחזור לענינינו במה שכתב רש"י הק' כולן שוין לטובה, דהנה שרה אמנו ע"ה אף אמנם בעדו עליה כל ימי חייה הרבה הרפתקאות וכמ"ש האוה"ח הק' על הפסוק ויהיו חיי שרה שבצער היו חיי שרה כי בכולם היתה בצער ע"ש, מ"מ שרה היתה מקבלת את הכל באהבה ובשמחה רבה וזה שכ' רש"י כולן שוין לטובה שהיתה אצלה מידת ההשתוות, והיתה מקבלת את הכל באהבה ובחיבה.

וגם אצל אברהם אבינו כתוב והשם ברך את אברהם בכל מכל כל, דהיינו שלא חסר לאברהם כלום וקיבל הכל באהבה ובחיבה כאילו הכל יש לו, וכן מסופר על הרבה צדיקים, וידוע הסיפור מר' רבי זושא זצוק"ל ששאלו אותו מה הפירוש שאמרו חז"ל חייבים לברך על הרע כמו על הטוב ולקבלם בשמחה, וענה שאצלו לא שייך זאת

הפחות להרהורי תשובה ובפרט לפני לימוד התורה ולפני עשיית המצות, בכדי שלא נהיה ח"ו בבחינת ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי, וכמו שהאריך בזה הרה"ק בעל הבני יששכר זיע"א בספרו דרך פקודיך, ובאמת היא רמב"ם מפורשת (בפרק ז' מהלכות תשובה הלכה ז') שכתב קודם שעשה אדם תשובה הוא צועק ואינו נענה שנאמר כי תרבו תפילה איני שומע ועושה מצוות וטורפין אותן בפניו וכו' והיום (שעושה תשובה) הוא מודבק בשכינה וכו'

צועק ונענה מיד וכו' ועושה מצוות ומקבלים אותן בנחת ובשמחה וכו' ולא עוד אלא שמתאוים להם שנאמר ועורבה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם כשנים קדמוניות עכ"ל

ואם נשתדל לעשות כל זאת ולקיימם באמת ה' יברך איתנו יחד בברכה שלימה ונאמר אמן ונזכה לביאת גוא"צ במהרה בימינו מתוך רחמים וחסדים מגולים אמן ואמן .

תולדות

ואולי יש לומר בדרך אפשר כי הקב"ה בתורתו שכתב כן רצה לומר בזה וללמד אותנו את מידת הענוה שבאבות הק' ועלינו ללמוד מזה ולכן כתב ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק, לומר שאברהם אבינו לא התפאר בזה שעשה רצון ה' וכבש רחמיו מבנו יחידו ולעלותו לעולה כרצון ה', אלא היה בעיניו כעפר ואפר שכך אמר ואני עפר ואפר, כי תלה הכל בזה שיש לו בן כיצחק שפשט צווארו על גבי המזבח לעשות רצון ה' וזה גם שהיה לו מידת הענוה של אברהם אביו, ואברהם חשב שכל זה בא מיצחק שיפה כוח הבן מכוח האב, שאם לא היה לו בן כיצחק לא היה שוה כלום ולא היה יכול לעמוד בנסיון של העקידה, ויצחק חשב על עצמו שכל הכוח שהיה לו לעמוד בנסיון ולפשוט צווארו על גבי המזבח, זה הכל מאביו אברהם, ופירש המאמר יפה "כח הבן" למה משום שבא "מכוח האב" ולזה בא הכתוב לספר

ואלה תולדות יצחק בן אברהם
אברהם הוליד את יצחק

ידוע שאלת המפרשים על כפל לשון הפסוק שאמר "יצחק בן אברהם" מובן שאברהם הוליד את יצחק, ורש"י הק' כתב שבא לומר דרך "לאחר שקרא הקב"ה שמו אברהם אחר כך הוליד את יצחק" ועוד כתב רש"י שעל ידי שכתב הכתוב יצחק בן אברהם הוזקק לומר אברהם הוליד את יצחק לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שהרי כמה שנים שהיתה עם אברהם ולא נתעברה הימנה, מה עשה הקב"ה צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם והעידו הכל שאברהם הוליד את יצחק, וזה שכתב כאן יצחק בן אברהם שהרי עדות יש שאברהם הוליד את יצחק עכ"ל

והוסיף הדעת זקנים מבעלי התוס' לכתוב שהוליד בגמטרי' דומה שהיה קלסתר פניו דומה לאברהם עכ"ל

ולפי זה אפשר לומר שבזה היתה גם מחלוקת בין אברהם אבינו ליצחק אבינו, שאברהם סבר שצדיק גמור הוא יותר חשוב מבעל תשובה ולכן חשב שיצחק הוא גדול ממנו שהיה צדיק גמור משא"כ אברהם שהיה בבחינת בעל תשובה דרק עד ארבעים שנה הכיר את בוראו (וי"א שמבן ג') ואף שהיה זה שלא הכיר בבוראו כאונס גמור מ"מ למעשה הוא לא הכיר את בוראו אבל יצחק בנו שנולד בקדושה לאביו הק' ולאמו שרה הצדקת, הוא הצדיק הגמור והוא יותר חשוב ממנו, וזה שאמר הכתוב אברהם הוליד את יצחק שבזה התפאר אברהם שיש לו בן יחיד שהוא בבחינת צדיק גמור ויפה כוח הבן מכוח האב שהוא אברהם שהוא רק בבחינת בעל תשובה וכנ"ל.

אבל יצחק סבר להיפך, שבעל תשובה מעלתו גדולה ממעלת צדיק גמור, ולכן אף שהוא צדיק גמור מ"מ חשב שהכל בא לו מאברהם אבינו שהיה בבחינת בעל תשובה שמעלתו יותר גדולה ממעלת צדיק גמור ולכן התפאר יצחק שהוא בן אברהם הבעל תשובה האמיתי שמעלתו גדולה מצדיק גמור ולכן

בשבח שניהם האב והבן שראו את החידוש בעבודת ה' עד כדי מסירות נפש אברהם שעקד את בנו יחידו ויצחק שהסכים להיעקד על גבי המזבח לעשות רצון ה' יתברך, וזה בא הכל מחמת הענוה הגדולה שבשניהם, שזה שורש ועיקר לכל הקדושה כידוע מספרים הק'.

ועוד אפשר לומר על פי מה שאמרנו בס"ד בשבוע שעבר בענין צדיק גמור ובעל תשובה שיש פלוגתא בגמרא (מס' ברכות דף ל"ד) מי גדול במעלה הצדיק הגמור או הבעל תשובה, וכתב המהרש"א שבעל תשובה האמור כאן הכוונה שרק במחשבה חשב לעשות עברה אבל לא שעשה מעשה בפועל ח"ו, ועל זה נאמר שבעל תשובה יותר חשוב מצדיק גמור שלא היה לו נסיון כזה והמ"ד השני סובר דמכל מקום צדיק גמור יותר חשוב מכיון שלא חטא כלל אף לא במחשבה ע"ש.

והנה הרמב"ם פסק כמ"ד שבעל תשובה יותר חשוב מצדיק גמור ולפי דברי המהרש"א הנ"ל הכוונה רק לבעל תשובה שלא חטא במעשה עבירה אלא אך ורק במחשבה וכנ"ל.

עצמו "ממנו" דהיינו שזה שיצרו גדול זה הוא בא ממנו בלבד, וכמו שכתוב ברמב"ם שיש לאדם בחירה ואין שום דבר שיגרום לו לעשות טוב או רע, ושלא כדרך העולם שהוא להיפך שהוא רואה שיצרו גדול, הוא תולה באחרים שהם גרמו לו כל זה, והוא מאשים בזה את כולם ולפעמים את אשתו ושכניו חבריו ושוכח את עצמו שהוא גרם לו לעצמו כל זה שיצרו גדול ואם אין אני לי מי לי.

וזה היה עבודת הצדיקים שבכל דור ודור שתלו שהכל הגדולה שיש להם בעבודת השם הוא מאחרים או ברבם הצדיק או מאביהם הצדיק או בחבריו הצד' וכן הוא בצדיקי אמת בכל דור ודור.

וכן ראינו בדורינו את כ"ק רבינו הקוה"ט זיע"א ועכ"י (בעל חוקי חיים) שתלה כל גדולתו ומעלתו ועבודתו ותורתו הכל בכל מכל כל רק באביו הק' אהרן קדוש ה' שבזכותו שהוא בנו יחידו זכה לכל זאת, וגם בזכות רבותיו הק' ובמיוחד במרן הק' מבעלזא זי"ע, ולא תלה בעצמו כלום כשלעצמו היה שפל ועניו בלב נשבר, ולפי זה

הוא זכה להיות קדוש מרחם וזכה לעשות רצון ה' להעקד על גבי המזבח.

וזה באמת דרך הצדיקים האמיתיים שתולים כל גדולתם באחרים ואף שיודעים את מעלתם, מכל מקום חושבים שזה הכל בא להם מחמת אחרים, שהם גרמו לו להיות צדיק גמור.

והספרים הק' פירשו בזה המאמר הידוע כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו כלומר שבא לומר שאדם צריך לחשוב שכל הגדול פירוש כל הגדולה שיש לו לאדם הן בתורה והן ביראת שמים "מחבירו" כלומר שזה הכל בא לו אך ורק מחבירו שהיה לו חברים טובים, ואדם נמשך אחרי חבריו ורעיו או שבא לו הגדולה מאביו וממשפחתו שהיה צדיקים, או שיתלה שבא לו שהיה לו "רבו" צדיק ובזכותו בא לו שהוא נמשך אחריו וכידוע מש"כ הספה"ק שבלי להיות דבוק בצדיקי אמת אי אפשר לזכות לשום מעלה בקדושה.

אבל "יצרו גדול" שאדם רואה שיצרו גדול אל יחשוב שבא לו זה מחבריו או ממשפחתו או מגורם אחר, אלא יחשוב ויתלה הכל על

יצחק, ר"ל שאחר החסד נולד דין ופירש רש"י יעקב ועשיו האמורים בפרשה וכו' ר"ל הרמז האמור הז בפרשה נאמר על יעקב ועשיו דהיינו ליעקב תחילתו דין וסופו שלוה וכו"ל ולעשיו ההיפך עכ"ל.

ולענ"ד נראה לומר בעז"ה באופן אחר על פי דברי קודשו של הנועם אלימלך ז"ע שדין רומז על יצחק, ואברהם רומז על חסד, שהפסוק שלמד אותנו בא שאל נחשוב שלאברהם אבינו היה מדתו חסד לא היה לו מידת הדין, וגם שאל נחשוב שליצחק שהיה מדתו דין לא היה לו מידת החסד, ולכן בא הכתוב לומר שגם שלאברהם היה לו מידת הדין ולכן כתב ש"אברהם הוליד את יצחק" שכיון שהוליד את יצחק שהוא מידת הדין על כורחך היה בו גם מידת הדין וגם ליצחק שהיא מידת הדין היה בו מידת החסד של אברהם אביו ולכן כתב אלה תולדות יצחק בן אברהם שמכיון שהיה בן לאברהם שמידת החסד על כרחך היה לו גם ליצחק מידת החסד.

והראיה לזה כי מצינו באברהם שמידתו חסד עשה והתנהג גם כן במידת הדין כשהוא גירש את הגר

אפשר גם כן לומר שרש"י כותב בפרשה זו על הפסוק ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה היא ויעתר לו ה' וגו', ופירש רש"י: לו ולא לה שאין דומה תפילת צדיק בן רשע לתפילת צדיק בן צדיק עכ"ל

ונראה לפרש שכונת רש"י הוא שתפילת צדיק בן צדיק יותר מקובלת כי הוא תולה הכל באביו הק' והצדיק, אבל צדיק בן רשע, לא יכול לתלות באביו ותולה הכל על עצמו, וזה כוונת רש"י וכ"ז בדרך אפשר.

ועוד אפשר לומר בדרך פנימי יותר לפרש את הפסוקים: יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק, ונקדים מקודם את דברי קודשו של הרבי ר' אלימלך ז"ע בספרו הק' נועם אלימלך על הפסוק הזה וז"ל ולאלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק ופירש רש"י ז"ל יעקב ועשיו האמורים בפרשה ושי לפרש על דרך הרמז דיצחק רמז לדין ואברהם רמז לחסד כידוע ואיתא (מס' קידושין מ) צדיקים תחילתן יסורין וסופן שלוה ורשעים ההיפך וזהו תולדות יצחק בן אברהם ר"ל שאחר הדין נולד חסד, ואברהם הוליד את

ותיפול מעל הגמל", למה נפלה, וגם מה שאמרה "מי האיש הלזה ההולך בשדה לקראתינו" מה כוונה לקראתינו, וגם מה שהשיב העבד "הוא אדוני" כלומר שזה אדוניו, והלא זה היה יצחק ולא אברהם, ואברהם היה אדוניו ולא יצחק.

ולפי מש"כ יש ליישב כי יצחק מידתו "דין" וכנ"ל אבל רבקה מידתה הוא "חסד" שזה היה המבחן של אליעזר שאם תעשה חסד ותיתן לשתות גם לגמלים היא ההוכחה שזה זיוגו של יצחק, ולכן כתב שיצחק יצא לפנות ערב, שמרומז לדין שערב הוא רומז לדין שבלילה שולט מידת הדין, וביום כתוב וחסד א-ל כל היום, ולכן כאשר רבקה נשאה את עינה ותרא את יצחק מידת הדין, פחדה רבקה שמידתה היא חסד, וזה גם הרמז שיצחק ראה גמלים שהם גומלי חסדים באים, ולכן ותיפול מעל הגמל מחמת פחד שאיך תסתדר עם יצחק שהוא "דין" והיא חסד, וזה שהיא שאלה לעבד מי האיש (שמרמז ג"כ על דין) ההולך לקראתינו, דהיינו הדין הולך נגד החסד וחששה שיגבר עליה, והשיב הוא ואמר לה שהוא אדוני, כלומר שגם יצחק שהוא "דין" הוא ג"כ

ובנה ישמעאל מעל יצחק ששמע בקול שרה בציוו ה' שישמע בקול רוח הקודש שבה, שהיה אברהם טפל בנביאות לשרה (רש"י) וכן יצחק שמידתו היה דין מכל מקום התנהג במידת החסד וקירב את עשיו והראה לו אהבה, ובזה רואים בשניהם הן לאברהם והן ליצחק היתה מידות החסד והדין, אלא שעיקר מידתו של אברהם היה חסד ועיקר מידתו של יצחק היה דין, אבל לפעמים השתמשו במידות שהם להיפך באופן שיראו שראו בזה רצון ה' יתברך.

ובזה יובן בעז"ה גם מה שכתוב בפרשה הקודמת חיי שרה (כ"ד, ס"ד) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וישא עיניו וירא והנה גמלים באים, ותשא רבקה את עיניה ותרא את יצחק ותיפול מעל הגמל, ותאמר אל העבד מי האיש הלזה ההולך בשדה לקראתינו ויאמר העבד הוא אדוני ותיקח הצעיר ותתכס.

ולכאורה צריכים להבין מש"כ "שיצחק יצא לפנות ערב" וגם מה שכתוב "וירא והנה גמלים באים" (ודרשו חז"ל גמלים הכוונה לגומלי חסדים) וגם מש"כ "ותרא את יצחק

כמידתו של יעקב אבינו שהיא "תפארת" ויבנה בית המקדש השלישי שהוא נגד יעקב בחיר שבאבות ונזכה לשפע ברכה והצלחה בגשמיות וברחניות ולעבוד את ה' בקיום התורה והמצוות עד שנזכה לביאת המשיח ולבנין בית המקדש ושם כולנו נעבוד את ה' ביראה ובאהבה כימי עולם וכשנים קדמוניות ברחמים ובחסדים מגולים אמן ואמן.

"חסד" כמו אדוני אברהם, ולכן נתפייסה רבקה ותקח הצעיף ותתכס שזה רומז להחופה שהסכימה להשידוך, וקידושין כבר היה בנתינת המתנות שנתן אליעזר בשליחות של יצחק לקידושין, וכ"ז בדרך אפשר.

ויהיו רצון מלפני אבינו שבמים שנזכה לילך בדרכי אבות הן במידת החסד והן במידת הגבורה להשתמש בהם לעבודת השם יתברך ויתמזגו מידת החסד והדין

ויצא

ולכאורה צריך להבין וכי אברהם ויצחק לא הלכו ממקום למקום ולמה לא נכתב אצלם לשון יציאה, ויש שתירצו כי אברהם ויצחק שיצאו לא הניחו במקום היציאה צדיק כמותם ואז פשיטא שיציאתם עושה רושם, אבל כאן הרי יצחק ורבקה נשארו שם בעת יציאת יעקב ולכן סלקא דעתך לומר שאין יציאתו של יעקב עושה רושם מכיון שנשארו שם יצחק ורבקה, ולכן בא הכתוב לומר שגם בעת היציאה של יעקב עושה רושם, אף שנשארו שם יצחק ורבקה, דאינו דומה זכותו של צדיק אחד או שתיים לשלושה צדיקים כי חוט המשולש לא במהרה ינתק.

וגם שכל צדיק וצדיק יש בו תוספת קדושה להגן על העיר ולכן כתוב כאן ויצא יעקב וגו' וגם פירשו הכלי יקר שדוקא יציאתו של יעקב עושה רושם, אך לא יציאת אברהם ויצחק לפי שהמה הלכו עם כל בני ביתם ולא נשאר במקום ההוא שום צדיק ולכן לא עשו

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא.

רבו הדיוקים בפסוקים הק' האלו בראשונה מה שדייק רש"י הק' וכתב שלא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב ולמה לא הזכיר "יציאתו" ומתרץ "אלא שמגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר, הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה, יצא משם פנה הודה פנה זיוה, פנה הדרה, וכן תמצא בפסוק האמור ברות, "ותצא מן המקום" ושם כתב רש"י שיציאת צדיק מן המקום ניכרת ועושה רושם, פנה זיוה פנה הדרה פנה שבחה של העיר ע"כ.

כלומר שמה שכתוב ויצא יעקב וגו' קאי על זיוה והדרה ובחה של העיר שהיתה שם מהצדיק והכל פנה ויצא מהעיר ביציאתו של הצדיק מהעיר.

שהוא בן אברהם שיש בו גם כן מידת החסד והצדקה, מכיון שהוא בן אברהם ועוד שאברהם הוליד את יצחק ולכן מידתו של אברהם הוא בבנו יצחק, ובאמת גם באברהם היה מידת הגבורה וגם ביצחק אבינו מצינו מידת החסד שאהב את עשיו ולעתיד לבוא מובא בחז"ל הק' שיצחק ילמד זכות על ישראל ויאמר לה' פלגי עלי שלקח חצי עבירות של ישראל עליו, ולכן בא הפסוק לומר זאת שיצחק הוא בן אברהם ויצחק הוא מידתו גבורה ומנין בא זה לו שידע שזה בא גם מאברהם שאף שהיה מצד החסד, מ"מ גם מידת הגבורה היה לו ולכן היה ביצחק בנו מדת הגבורה.

וגם אמר אברהם הוליד את יצחק ויצחק שהוא גבורה ואיך יתכן זאת נמצאים למדים שגם יצחק היה בו מידת החסד וזה בא מצד שאברהם הולידו, ולכן היה ליצחק גם כן מידתו של אברהם אביו שהוא חסד וזה כלל גדול בעבודת השי"ת כי כל אדם צריך שיהיה בו ב' מידות האלה מצד אחד חסד אבל גם שיהיה לו מידת הגבורה, וצריך להתנהג בב'

רושם ביציאתם, כי נשארו שם הרשעים והם אינם מקפידים על יציאת הצדיק ואדרבה הם שמחים בצאתם מהם כי הם אינם הולכים בדרכיהם ואדרבה הם מריבים עם הצדיק, אבל ההולך ממקום שהצדיקים מצוים שם אז יציאתו של הצדיק עושה רושם על הצדיקים שנשארו, שקשה עליהם פרידתם מהצדיק כי דעתם נוחה ממנו אינו דומה זכות של מועטים לזכות של מרובים, ולכן כאן שנשארו יצחק ורבקה הצדיקים ולכן היה יציאתו של יעקב עושה רושם ניכר יציאתו ע"ש.

ונראה לומר בדרך אפשר כי נודע מה שמובא בספרים הק' שמידת אברהם היה מצד החסד ומידת יצחק הוא מצד הגבורה ורק יעקב היה מצד תפארת שהוא מיזוג מחסד וגבורה.

ולכן יתכן לחשוב שרק אברהם היה מצד החסד שזה נקרא גם כן צדיק וצדקה וזה לא נזכר ביצחק ולכן אפשר לחשוב שלא היה בו זו המידה ולכן בא הכתוב לומר "ואלה תולדות יצחק בן אברהם" כלומר

הזה אינו נפגע ח"ו ממחלה הידועה רח"ל.

והנה השבת הזה שבת מברכים של חודש כסלו חודש הניסים שבו נעשו נס חנוכה ע"י הכוהנים הק' משרתי השם, והעת מעורר הנס ועלינו להתחזק בכל הענינים שקיבלנו עלינו בימים הנוראים כי ידע מש"כ הספרים הק' שבחנוכה וביותר בזאת חנוכה הוא גמר החתימה טובה לשנה טובה בכל הענינים בגשמיות וברוחניות ויתן ה' שנוכל לעמוד בכל הענינים עד שנזכה להגאולה השלימה ע"י משיח צדקינו במהרה בימינו אמן ברחמים ובחסדים מגולים אכ"ר.

האופנים לפעמים במידת החסד ולפעמים במידת הגבורה ולזה בא יעקב שהוא מידת תפארת ממוצע בין חסד לגבורה שנקרא תפארת האלו, וביותר צריכין להתדבק לצדיקי האמת לידע איך להתנהג במידות האלו וכולי האי ואולי וגם להתפלל להקב"ה שידע מתי עליו להתנהג כך או כך וצריכין הרבה סייעתא דשמיא.

והנה ידוע שיש ספר מיוחד על המידות הנקרא "תומר דבורה" להרה"ק הרמ"ק מגדולי חכמי הקבלה ועל זה הספר כתב השל"ה הק' "שכל מי שרגיל בספר הזה ואומר אותו בכל שבוע או בכל חודש מובטח לו שהוא בן העולם הבא ואשרי לו וטוב לו מי שמרגיל עצמו בו" וכן מקובל מהרה"ק הדברי חיים זי"ע דהלומד בספר

וישלח

שמא חטא ויגרום החטא להימסר ביד עשיו, וחטא פירושו שוגג, ואף מה שכתוב "כאשר תריד" פירושו במזיד, מכל מקום פחד יעקב שמא השוגג יגרום גם כן שימסר ביד עשיו.

והרמב"ן כתב: וכבר תפסוהו החכמים ליעקב על זה, ואמרו מחזיק באזני כלב, אמר לו הקב"ה ליעקב, לדרכו היה מהלך והיית משלח אצלו ואומר לו כה אמר עבדיך יעקב, ועל דעתי גם זה ירמוז כי אנחנו התחלנו בנפילתינו ביד אדום כי מלכי בית שני באו בברית עם הרומיים ומהם שבאו לרומא, והיא הייתה סיבת נפילתם בידם.

ועוד כתב הרמב"ן שנכתבה הפרשה הזאת להודיע כי הציל הקב"ה את עבדו וגואלו מיד חזק ממני, וישלח מלאך ויציליה, וללמדינו עוד שהוא לא בטח בצדקתו והשתדל בהצלה בכל יכולתו, ויש בה עוד רמז לדורות כי כל אשר אירע לאבינו עם עשיו אחיו יארע לנו תמיד עם

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשיו אחיו ארצה שעיר שדה אדם.

המפרשים התקשו להסביר למה שלח יעקב מלאכים לעשיו אחיו, אע"פ שהקב"ה הבטיחו וכמ"ש בפרשה הקודמת (ויצא כ"ח ט"ו) והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך והשיבותיך אל האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך, ורש"י הק' פירש על הפסוק "קטנתי מכל החסדים" שנתמעטו זכותי ע"י החסדים והאמת שעשית עמי, לכך אני ירא שמא הבטחתי ונתלכלכתי בחטא, ויגרום לי להימסר ביד עשיו כלומר שאף שאמר יעקב עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים, וכוונתו לומר בזה שלא תוכל לי, כי הברכה שברכו אביו את עשיו, אמר לו כתנאי שזה רק כאשר תריד, כלומר שיעקב לא ישמור את התורה ולכך אמר לו יעקב אבל אנכי שמרתי תרי"ג מצוות, אבל מ"מ ירא יעקב

בני עשיו, וראוי לנו לאחוז בדרכו של צדיק שנזמין עצמינו לשלושה הדברים שהזמין הוא את עצמו לתפילה ולדורון ולהצלה בדרך מלחמה, לברוח ולהינצל, וכבר ראוי רבותינו הרמז הזה מן הפרשה הזאת כאשר אזכיר עכ"ל.

וגם רבינו בחיי כתב כך שרבותינו תפשוהו ליעקב ממה שדרשו במדרש רבא בראשית מחזיק באזני כלב עובר מתעבר על ריב לא לו, אמר לך הקב"ה ליעקב לדרכו היה מהלך שהיה משלח אצלו ואמר כה אמר עבדך יעקב, וזה שאמר הכתוב מעין נרפש ומקור משחת צדיק מט לפני רשע עכ"ל.

ואח"כ כתוב עוד ברבינו בחיי בזה"ל: ודע כי יש בפרשה הזאת ביאור למה שאירע ליעקב עם עשיו אחיו, ורמז גם כן לדורות למה שעתיד שיארע לנו תמיד עם בניו עשיו, וראוי לנו לאחוז דרכיו של יעקב שהתקין עצמו לשלושה דברים למלחמה לתפלה לדורון למלחמה הוא שכתוב ויחץ את העם אשר אתו וכתוב ויאמר אם יבוא עשיו וגו', לתפילה הוא שאמר אלוקי אבי אברהם וגו' הצילנו נא לדורון הוא שכתוב סכום מאתיים וגו', וממנו ראה חזקיהו המלך וכן עשה

שהתקין עצמו לג' דברים אלו כלפי סנחריב מלך אשור, דכתיב ויתן חזקיהו את כל הכסף, וכתוב ויתן שרי מלחמות על העם, וכתוב ויתפלל חזקיהו לפני ה', וכן אנחנו צריכים ללכת בדרכי האבות להתקין עצמינו להקביל פניהם במנחה ובלשון רכה ובתפילה לפני ה', אבל במלחמה אי אפשר שנאמר השבעתי אתכם בנות ירושלים וגו' שהשביעם שלא להתגרות מלחמה עם האומות עכ"ל.

ולכאורה יש סתירה בדבריהם שמקודם כתבו שיעקב עשה שלא כדין ששלח מנחה לעשיו ואח"כ כתבו שזה לרמז לדורות להתנהג כן.

ואולי יש לומר בפשטות שאין הכי נמי שיעקב לא היה צריך לעשות כן, אבל יעקב רצה ללמד אותנו לדורות, כשאין להם הבטחת ה' להינצל כמו שהיה ליעקב, ואעפ"כ פחד יעקב שלא יגרום החטא בשוגג, אם כן לדורות צריכין לעשות כמו שיעקב ע"ה עשה ולכן כתבה זאת התורה לרמז לעשות כן לדורות וזה לימד אותנו יעקב שאע"פ שהוא לא היה צריך לעשות את, ומכ"ש הרמב"ן והרבינו בחיי מ"מ לדורות צריכים להתנהג כמו

שיעקב נהג עם עשיו, וכמ"ש הרמב"ן והרבינו בחיי. וכן כתב רבינו הק' הרבי ר' אלימלך ז"ע בספרו הק' נועם אלימלך בזה"ל: כה תאמרו לאדוני לעשיו, הנה התורה הקדושה מלמדת אותנו איך להתנהג בגלות המר הזה אשר אנחנו נתונים תחת יד האומות ואנחנו מוכרחים לקבל הגלות באהבה עד שירחם ה' עלינו ויגאלינו גאולת עולם במהרה, ובעוד שאנחנו בגלות המר אנחנו מוכרחים להיות נכנעים לפניהם ולקוראם אדונים וזה שכתוב "כה תאמרון לאדוני לעשיו", ר"ל שתקראו אותו אדון בדברם עמו, ואז כאשר יוסיף להרע לכם יותר מן הראיה במיסים וארנונות גזל יהיה בידם, וע"י זה ירחם ה' עלינו כי די לנו בזה שאנחנו נכנעים לפניו וחולקים לו כבוד עכ"ל.

ובאור החיים הק' כתב בלשונו הק' ובדרך רמז יכוין הכתוב לרמוז ג' זמנים שישתנו בהם בני עשיו האחד יהיו יעקב ועשיו במידת האחווה, והוא אומרו עשיו אחיו וזה היה עד עת החורבן, והגם שהיה זמן שהיה אדום תחת יד ישראל, זה היה זמן מועט, והשני מזמן שנחרב הבית עד עת קץ שעשיו במעלה

גדולה ואין מעלת ישראל ניכרת לפניו, והוא שרמז באומרו ארצה שעיר בפת"ח תחת האל"ף להראות מדריגה עליונה, והשלישי בימים המקווים לנו שתהיה אדום ירשה, והוא אומרו שדה אדום כשדה תיחרש עכ"ל הק'.

והנה כתבו הספרים הק' שזאת הפרשה מרמז על אחרית הימים ועל זה אמר יעקב והיה המחנה הנשאר לפליטה באם יבוא עשיו ויכה את המחנה הראשונה, וזה נתקיים בדורות האחרונים, כשהיתה גזירה במדינה פלוני והייתה ההצלה במדינה השניה, וזה שאמרו חז"ל צדקה עשה הקב"ה שפיזרן בין האומות ולא במדינה אחת, וזה ראינו גם בדור האחרון לפני כשבעים שנה, שנחרבה ארצות אירופה בחורבן הנורא, ונשארה עם ישראל בארצות שונות וריווח והצלה עמדה ליהודים ממקום אחר, ובעיקר בארצינו הק' שלא שלטה עליהם יד עמלק ימ"ש הגרמני, וכן עד היום הזה ה' עושה נפלאות בארץ הק' להחיות עם רב עד ביאת המשיח בב"א.

וכן שמענו פעמים רבות מאת כ"ק אדמו"ר ז"ע (משו"א) שאמר בשם צדיקים שבזמן הגאולה יהיה בירור

בפועל, ובאמת שגם בזמן המקדש לא היה אפשרות לקיים את כל התרי"ג מצוות מכיון שיש מצות שהן בתנאי שבאם הוא ישראל לא יוכל לקיים המצוות שעל הכהן לעשותם וגם יש מצוות שלא יתכן שכל אחד יתחייב בהם, וכגון מצות גיטין, ובאם אין לו בכור אין לו מצות פדית פטר רחם וכו'.

ולכן כתבו הספרים הק' שיש כמה אופנים שחשוב כאילו האדם מקיים כל המצות שבתורה, האחד הוא המתנה למצות וכנ"ל ועוד יש עצה של "לימוד" המצוות וכמ"ש ונשלמה פרים שפתותינו, שכל העוסק בתורת חטאת ובתורת עולה, הוא כאילו מקיים מצות הקרבת הקרבנות אף בזמן הזה, ועוד יש אופן אם אדם יש בו אהבת ישראל ובכן בכגון דא הם חשובים כאדם אחד ולכן כתוב ועמך כולם אז הם צדיקים וכו' וכל אחד מקיים מצוה ששיך לו ונחשבים לכולם כאחד שכולם מקיימים כל המצות שבתורה.

ועל פי זה יובן העובדא שבגמרא במסכת שבת (דף ל"א) עם שמאי והלל מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו גיירנו על מנת שתלמדינו כל התורה כולה כשאני

וינצלו רק הצדיקים ויראי השם ועיקר ההצלה יהיה בארץ ישראל וכדכתיב ובהר ציון תהיה פליטה וגו' והיה מחזק אותנו תמיד בדברות קודשו להתחזק בתורה ויר"ש להיות מהניצלים בעת הגאולה הקרובה שיבוא במהרה בימינו בכלל כל ישראל ברחמים גדולים, ויתקיים בנו הפסוק והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו ועמך כולם צדיקים, נצר מטעי ומעשי ידיו להתפאר

ונחזור לפרשתינו ביעקב ששלח לומר לעשיו "עם לבן גרתי" ופירש רש"י שגרתי בגמטריה תרי"ג, ולומר לו שתרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי מעשיו הרעים, ותמהו המפרשים, דמכיון שאמר ששמר תרי"ג מצות מובן שלא למד ממעשיו של לבן, ועוד תימה איך קיים יעקב תרי"ג מצות שרובן נוהג רק בארץ ישראל ובזמן שבית המקדש קיים.

ובאמת הוא פשוט שיעקב אבינו לא אמר תרי"ג מצות 'קיימתי', אלא אמר תרי"ג 'שמרתי' שהכונה הוא כמו שכתוב בפסוק, "ואביו שמר את הדבר", שפירוש המתין, כמו כן יעקב שמר לקיימו שבאם יבוא זמן שיוכל לקיימן הוא יקיימם

עומד על רגל אחת, דוחפו (שמאי) באמת הבנין שבידו, בא לפני הלל אמר ליה, דעלך סני לחברך לא תעבד זו כל התורה כולה, ואידך פירושא הוא זיל גמור עכ"ל, הוא תמוה דהגר רצה להתגייר ולחסות תחת כנפי השכינה ומה ראה לשנות כזה ולומר על מנת שתלמדו כל התורה על רגל אחת, וגם תמוה מה שאמר לו הלל ואידך זיל גמור, הלוא הוא ביקש ממנו שילמדהו כל התורה על רגל אחת, ויבואר על פי שכ' לעיל שאי אפשר לקיים כל התורה כולה באדם אחד דאם הוא אינו כהן אינו יכול קיים מצוות שבכהונה וכו' אם שכל אחד נהנה משל חברו, ע"י אהבת ישראל ונחשבים כאיש אחד כולם, ועוד יש תקנה ע"י לימוד התורה והעוסק בתורה עולה כאילו הקריבו וכו"ל, וגם יש תקנה ע"י ההמתנה לקיים המצוה וכו"ל, ועוד תקנה ע"י גלגול, שהגלגול השני יהיה כן כהן ויקיים מצוות כהונה, ולכן הגר הזה שאמר על רגל אחת הכוונה היא שיקיים כל התורה בגלגול זה וזה נקרא רגל אחת, שלא יצטרך לבוא בגלגול שני, ולכן אמר לו הלל שיקיים מצוות ואהבת לרעך כמוך וכיון שיהיה אהבה בינו לכל ישראל

נחשבים הם כגוף אחד בקיום המצוות, ועוד אמר לו הלל ואידך זיל וכו' ר"ל שיש לו עוד עצה ותקנה "זיל גמור" שיל ללמוד דיני התורה ועל ידי עסק התורה יוכל לקיים כל התריג מצוות שהלימוד נחשב כמקיים המצוות בפועל, ואפשר לומר הא דלא אמר שימתין במחשבה שיבוא הזמן שיוכל לקיים וכמ"ש לעיל הפירוש "ושמרת" שאמר יעקב דהיינו שימתין במחשבה שיבוא הזמן שיוכל לקיים, כי הגר הזה רוצה על רגל אחת לקיים בפועל ולא ע"י מחשבה ולכן נתן לו שני עצות אחד ע"י אהבת ישראל שכולם עושים המצוות בפועל ויהיחה כמו שהוא עשה זאת בעצמו בפועל וגם העצה השניה "זיל גמור" שזה גם כן עשייה שעקמת פיו ושפתיו הוי מעשה וכמ"ש חז"ל.

וגם אפשר לומר שגם שמאי שדוחפהו באמת הבנין, היתה הכוונה שילך ללמוד שאמת הבנין מרמז על תורה וכמ"ש וכל בניך לימודי השם, וחז"ל אמרו אל תקרא בניך אלא בוניך, כלומר כשעוסקים בתורה זהו בנינו של העולם וכל קיומו, וכמו שכ' אם לא בראתי יומם ולילה חוקות שמים

נתן לו זמן ועת ללמוד, כי הוא טורדו בעסק המרעה של הצאן, ולכן כתוב במדרש שיעקב עסק אך ורק בט"ו מזמורים שבתהילים (קכ ל") ויה"ר שנוכל לקיים כל התרי"ג מצות שבתורה בפועל ממש, וע"י העצות הנ"ל להיות יגע בתורה ובמצותיה וע"י אהבת ישראל, ועי"ז נזכה להגאולה השלימה, וכמו שכ' האוה"ח הק' שרק בזכות התורה שנקראת תורת משה, ומשה יהיה הגואל האחרון והוא יבוא רק אם נעסוק בתורה לשמה ובקיום מצותיה בקדושה וטהרה ויה"ר שנזכה לזה בקרוב ממש מתוך רחמים וחסדים מגולים אמן.

לא שמתי והגר הזה לא הבין כוונת שמאי וחשב ששמאי דוחפו, עד שאמר על שמאי שרצה לטורדו מן העולם ע"ש בגמרא, אבל הלל אמר לו בניחותא והבין שעליו לקיים מצות אהבת ישראל, או שילך ללמוד תורה "זיל גמור" ודו"ק ונלך ונשובה לתרץ מה שאמר יעקב תרי"ג מצות שמרתי וגו' כלומר שיעקב אמר שקיימתי תרי"ג ע"י השמירה דהיינו הציפיה שאוכל לקיים בפועל ממש, אבל העצה של לימוד התורה אמר יעקב שלא יכלתי לקיימו מכיון שהרשע לבן לא נתן לו ללמוד, וזה שאמר ולא למדתי, משום מעשיו הרעים שלא

וישב

והרבה פירושים נאמרו בזה למה קפץ עליו רוגזו של יוסף, ומה הוא העון שיש בזה שביקש יעקב לישב בשלוה שעל זה יבוא הרוגז של פרשת יוסף, ונראה לומר באופן זה כי ידוע שיש בכל דבר "מחשבה ומעשה", וגם דיבור שזה נחשב כמה פעמים כמעשה, וכדמצינו שאמרו חז"ל שעקימת שפתיו הוי מעשה, ויש בזה חקירה אם הולכים בתר המחשבה או בתר המעשה, ובאמת השלימות של מצוה שאדם עושה צריך מחשבה וגם מעשה, ומצוות צריכות כוונה ויש פוסקים שפסקו שזה מעכב ובפרט במצוה דאורייתא, ויש בזה חילוקים שלפעמים אומרים שמחשבתו ניכרת מתוך מעשיו, (עיין כל זה בפוסקים לענין הלכה למעשה), אבל בדבר שיש ניגוד בין המחשבה או הכוונה להמעשה דעת הפוסקים בזה שיש אופנים שאין יוצאים ידי חובה בזה, ואין כאן המקום להאריך לענין הלכה למעשה.

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, אלה תולדות יעקב יוסף וגו'.

וברש"י פירש בפסוקים כדרכו בקודש על פי הפשטות וסיים שזהו אחר ישוב פשוטו של מקרא להיות דבר דיבור על אופניו, ואח"כ מביאו רש"י ממדרש אגדה שדורש מה שתלה הכתוב תולדות יעקב ביוסף, מפני כמה דברים אחת שכל עצמו של יעקב לא עבד אצל לבן אלא ברחל ושהיה זיו אקונין של יוסף דומה לו ליעקב וכל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף וכו' ועוד נדרש בו וישב ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רגזו של יוסף וכו'.

ובאור החיים הק' כתב כי מה שעבר עליו מהרוגז שהכתוב בא להודיע מכירת יוסף וצערו של יעקב הוא שיעקב וכו' ונתגלגלו הדברים כי האדם גורם לעצמו את כל אשר תבואנה עליו, כי אין דבר רע בא מהאדון הטוב לכל ובפרט לידידו יעקב וכיוצא בו עכ"ל

נמצא שראובן הוא הבכור, מכיון שלמעשה אשתו הראשונה של יעקב היתה לאה וראובן נולד ראשון והוא הבכור, ולכן היה לו ליעקב לכבד את הבכור ולאהוב אותו יותר מכל בניו כי זה ראשית אונן.

אבל יעקב חשב שהבכור הוא יוסף מכיון מכיון שמחשבתו היה על רחל אמו, והוא יוסף הבכור של רחל ולכן אהב אותו ועשה לו כתונת פסים, ולכן קינאו בו אחיו כי אמרו שזה לא מן הדין כי ראובן הבכור, ואם היה נותן זה לראובן לא היה להם שום קנאה ושנאה, כי הבינו כי את הבכור צריכים לכבד ביותר מכל אחיו, כי התורה הק' אומרת ליתן לבכור פי שניים ממה שיש לו אע"פ שאמו הוא שנואה לו, וכמ"ש בפרשת כי תצא כי את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שניים.

ולכן זה הפירוש ברש"י הק' שמכיון שיעקב ביקש לישיב בשלוה נמצא שסובר שעיקר הוא המעשה שבירכו אביו, ולפי זה קפץ עליו רוגזו של יוסף שנמצא בזה שעשה שלא כהוגן בזה שאהב את יוסף יותר מכל בניו ועשה לו כתונת פסים בחושבו שעיקר הוא

ולעניינו מצינו בתוה"ק בשני מקומות שהיו ניגודים בין המחשבה להמעשה, אחד אצל יצחק אבינו שרצה לברך את עשיו ובא יעקב וקיבלת את ברכתו בחושבו שהוא עשיו, ואם כן המחשבה היתה בעשיו אבל המעשה בפועל מי שקיבל את הברכות היה יעקב, ולכן יש לחקור מי באמת קיבל את הברכות עשיו או יעקב כי אם הולכים לפי המחשבה אז עשיו קיבל הברכות אבל אם הולכים אחרי המעשה אז קיבל זאת יעקב, ומצינו שיצחק הסכים לברכה ליעקב מכיון שאמר "גם ברוך יהיה", וגם שרו של עשיו הסכים שהברכה שייך ליעקב וגם עשיו בעצמו אמר "יהיה לך אשר יהיה לך" כלומר שהברכות שייכים לך וכמו שכתבו רש"י והמפרשים, ולכן ביקש יעקב לישיב בשלוה, כי הברכות שבירכו יצחק אביו שזה הכל בדברים גשמיים שייכים לו, אבל היה עוד עובדא שזה סותר זה שאמרנו שהעיקר הוא המעשה, כי אצל לבן שהחליף את רחל בלאה והביאה אותה ליעקב במקום רחל, ויעקב היו לו במחשבה שזה רחל ולבסוף היה זה לאה, ואם הולכים אחרי המעשה ולא אחרי המחשבה,

שלא השלימו ויצאו לפני הקץ, ולפיכך סירב משה לילך לפרעה, אבל הקב"ה חישב את הקץ ורצה שישראל יצאו ממצרים לפי הקץ של רד"ו שנה, שלא יפלו ח"ו ישראל לנו"ן שערי טומאה וכמו שאמרו חז"ל הק' ובספרים הק', ולזה אמרינן שביקש לבן לעקור את הכל בזה שהחליף את רחל בלאה.

ועיין באור החיים הק' פרשת ויחי על הפסוק ראובן בכורי אתה וגו' שהאריך לכתוב למה בא לראובן שיקחו ממנו את הבכורה זה הכל בא מלבן שהחליף את אמו ברחל אחותה, ומחשבת יעקב היה ברחל ולכן היה פגם לראובן ולכן לא קיבל את הבכורה אלא יוסף מכיון שמחשבת יעקב היה על רחל ולא על לאה אמו ע"ש באורך.

ועוד אפשר לומר בדרך אפשר למה באמת קפצה עליו רוגזו של יוסף, כי ידוע שאברהם אבינו היתה מידתו חסד ויצחק מידתו גבורה ויעקב מידתו תפארת, שהוא ממוצע בין חסד לגבורה כי חסד לבד אין זה שלימות אמיתית וצריך גם לפעמים להשתמש בגבורה דקדושה ולכן אברהם אף שהיה חסד מדתו, ולזה קירב את ישמעאל ואמר להקב"ה לו ישמעאל יחיה

המחשבה, וזה הביא לקנאה ושנאה וכמ"ש חז"ל הק' שבשביל ב' מילות שהוסיף יעקב ליוסף גרם כל הגלות של יעקב אבינו ובניו למצרים, וכל הגלויות שבאו אח"כ הם בשביל מכירת יוסף שהם מכרוהו מקנאה של אחיו במה שיעקב עשה לו כתונת פסים (וכ"ז רק בדרך אפשר (וכו').

ולפי זה יובן מה שאנחנו אומרים בהגדה של פסח "ארמי אובד אבי וירד מצרימה, ולכן ביקש לעקור את הכל, דקשה דהיכן ראינו שלבן (שנקרא ארמי) אובד אבי ועל ידי זה, וירד מצרימה וביקש לעקור את הכל, אבל לפי מה שאמרנו לעיל יובן, מובן שפיר שבזה שרימה את יעקב, שהביא לו את לאה ליעקב גרם שיהיה במחשבה על רחל ובמעשה היה עם לאה.

וזה גרם שיעקב יחשוב שיוסף הוא הבכור כי בתר מחשבה אזלינן וזה היה בניגוד בזה שביקש לישוב בשלוח כלומר שאזלינן בתר המעשה שיצחק בירך את יעקב אף שהמחשבה היתה על עשיו, וזה גרם למכירת יוסף ולגלות מצרים ולכל הגלויות עד היום הזה, כפי שכתוב בספה"ק שכל הגלויות הם תשלום של הארבע מאות שנה

ובפרט במעשה המצוה שאדם עושה שיהיה כוונתו בלתי לה' לבדו בלי שום פניה.

אבל האמת הוא שאצל אדם פשוט זה עבודה הקשה שבמקדש, אבל צדיקי האמת הוא כך שכוונת המצוה ומעשה המצוה שווים אצלם בכל.

ואע"פ שפירשנו שאצל יעקב היה זה כעין סתירה בין מחשבה למעשה זה היה דקה שבדקה ואין לנו שום השגה במעשה הצדיקים ובפרט אבות העולם אבותינו הק', והכל הוא בדרך רמז ודרוש וכבר פירש הבעש"ט הק' על הפסוק תורת ה' תמימה וגו' כלומר שעדיין הוא תמימה עם כל הפירושים הראשונים ואחרונים, מ"מ היא עדיין תמימה, מ"מ ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, וה' נתן לנו את התורה שיהיה מורה לנו את המעשה אשר יעשה, והבן.

ונחזור לענינינו שעלינו לילך בעקבות אבותינו ולומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב וכן לילך בדרכי רבותינו הק' שבכל דור ודור מה שראינו בעינינו את מעשי הצדיקים בעבודת ה' ואשרי העין שראתה את כ"ק מרן

לפניך מ"מ ניסה אותו ה' במידת גבורה ואמר לו קח נא את בנך את יחידך את יצחק והעלהו לעולה, שהיא מידת גבורה וגם גירש את ישמעאל והגר אימו, על פי ציווי השם שישמע לקול נבואת שרה.

וכן יצחק שמדתו גבורה מכל מקום היה לו גם כן מידת החסד שקירב את עשיו ואוהבו, אבל יעקב מידתו תפארת שהוא ממוצע בין חסד לגבורה וזה השלימות ולכן היה יעקב מובחר שבאבות וכמ"ש חז"ל הק'. וכאן נמצא שיעקב לא קיים מצות כיבוד אב ואם כ"ב שנים שהיה אצל לבן, ולכן כעת שחזר לאביו רצה לקיים מצות כיבוד אב ולנהוג במידת יצחק שהוא גבורה, ולכן הקב"ה מדקדק עם צדיקים כחוט של שיערה וכתוב ה' צילך וגו' ופירש הבעש"ט הק' שהקב"ה מתנהג עם האדם כמו צל, שנראה כמו האדם, כן הקב"ה כביכול נוהג, ולכן דיקדק הקב"ה עם יעקב על זה שאהב את יוסף מכל בניו משום שהוא הבכור במחשבה ולזה יצא סתירה על הברכה שבירכו אביו ולכן לא יכול היה ליישב בשלוה, היוצא לנו מזה לימוד מוסר שצריך אדם לעשות שכל דבריו ומחשבותיו יהיו שווים למעשיו

והולך וממילא יפול הרע, וע"י נר של חנוכה יסור החשכות של העבירות וזה היה דרך החסידות של הבעש"ט ותלמידיו להיות מוסיף והולך בקדושה וע"י זה יפול הרע אבל עם כל זאת צריכין לעשות תשובה ולכל הפחות הרהורי תשובה קודם עשיית כל מצוה ולימוד התורה וכמו שכתב הבני היששכר בספרו דרך פיקודיך דאם לא כן נאמר עליו הפסוק ולרשע אמר אלוקים למה לך לספר חוקי, וגם הרמב"ם כ' כך בהלכות תשובה, כידוע ויתן ה' שנתחזק כולנו ביחד כולנו ביחד, וגם כל אחד אחד בפרטיות מעשיו וע"י נזכה בחנוכה לקבל פתקא טבא, וכמ"ש בספרים הק' שבחנוכה ובפרט בזאת חנוכה הוא הגמר חתימה טובה של ר"ה וי"כ והושענא רבא (עיין בספר בת עין פ' ויגש) וע"י נזכה להגאולה השלימה בקרוב בימינו ונזכה לראות את הכהן הגדול בהדלקת נרות הק' בבית המקדש בבית המקדש השלישי שהוא נגד יעקב בחיר שבאבות, ונזכה לכל זה בקרוב ממש מתוך רחמים וחסדים מגולים, אמן ואמן.

אדמו"ר בעל חוקי חיים זצוק"ל בעבודת ה' בעשיית המצות הן בשבתות ובימים טובים ובפרט בימים הנוראים שכולה היתה אש קודש בכוונה ובמעשה בלתי לה' לבדו, ואשרי האוזן ששמעה את ברכת המצות של תקיעת שופר וקריאת המגילה והדלקת נרות חנוכה בקול ה' בכוח וקול ה' בהדר, וגם בעצם קיום המצות הן דאורייתא והן דרבנן ומנהגי ישראל הכל שוים לטובה ז"ע אמן.

ועלינו לילך בדרכיהם הק' ולומר מתי יגיעו מעשי למעשי הצדיקים וכמו שפירשו הצדיקים שטוב שנגיע למעשי הצדיקים אף בנגיעה קטנה, ולכן נתחזק כולנו יחד ונקבל עלינו להיות מוסיף והולך וכמו שההלכה כבית הלל בהדלקת הנרות של חנוכה הבעל"ט, שידוע שפירשו הספרים הק' המחלוקת של בית שמאי שאומר פוחת והולך כל יום בהדלקת הנרות ובית הלל אומרים מוסיף והולך, שיש דרך לומר כב"ש פוחת והלך דהיינו סור מרע מקודם ודרך בית הלל מוסיף והולך דהיינו מקודם עשה טוב, ופירשו הפסוק סור מרע כלומר שאם רצונך להיות סור מרע תעשה זאת ע"י עשה טוב ולהיות מוסיף

מקץ

יהודה בר אילעי שאמרו לו להמן, אומה זו משולה לעפר ומשולה לכוכבים כשהן יורדין, יורדין עד עפר, וכשהן עולין, עולין עד הכוכבים כלומר שיש מצב בישראל או שהם כעפר או ככוכבים כלומר שיש באדם מצב זמן שמזלו גובר לטובה או ח"ו להיפך, וזה יכול להיות גם אצל כל אחד מעם ישראל, ולכן אפשר לומר שזה היה אצל יוסף הצדיק שעד שבע עשרה שנה מזלו גבר עליו ואביו אוהבו מכל בניו, ולכן אז לא הזיק לו שום דבר משום שהיה משול לכוכבים שהם עומדים למעלה, אבל מאז שנפל ביד אחיו מזלו ירד שהיה עד לעפר ולא הואיל שום דבר וגם שהוא התחנן לאחיו שיניחו לו לחזור לאביו לא הואיל וגם כתוב במדרש שהמדינים עברו בדרכם למצרים על קבר רחל אמו, ויוסף השתטח בתפלה ותחנונים על קברה ולא הועיל כלום, ולכן נמכר לשר הטבחים עד שהכניסו לבית

ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם וגו'

פירוש רש"י מפני שתלה יוסף בשר המשקים וזוכרו הוזקק להיות עוד שני שנים אסור, שנאמר אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים, ולא בטח אל המצרים הקרואים רהב, והקשו בספרים הק' שזו סתירה מיניה וביה שאם היה לו ביטחון בה' איך אמר שנענש, שתלה בשר המשקים, והרבה תירוצים נאמרו בזה.

ונראה לי לבאר בדרך אפשר די שבאדם גם זמנים שיש לו מזל-טוב ולא יוכל שום דבר להזיק לו, וידוע הסיפור מהבעש"ט על עגלון שכל יום ענה לו אחרת פעם שטוב לו ופעם שלא טוב והבעש"ט פירש בזה מאמר חז"ל שאמרו שאדם נידון בכל יום ואף שנידון רק בראש השנה, מ"מ נידון בכל יום איך יקבל את הגזירה.

וחז"ל אמרו במסכת מגילה (דף ט"ז) על הפסוק כי נפל תיפול לפניו שאמרו להמן חכמיו, ודרש ר'

הסוהר, ע"י אשת פוטיפר שהעלילה עליו.

אבל מכאן שפטר את החלום של שר המשקים ראה יוסף שהתחיל מזלו לעלות וכן היה באמת שאח"כ כשסיפר לו שר המשקים לפרעה מיוסף תכף שלח פרעה לקרוא ליוסף שיבוא אליו ונהיה משנה למלך ומושל בכל ארץ מצרים ולכן אפשר לומר שזה היה התביעה על יוסף מכיון שראה שמזלו התחיל לעלות לא היה לו לעשות שום השתדלות ואף לא לומר לשר המשקים שיזכריהו ורק להניח הכל לשמים ויוושע, ומכיון שלא עשה כן יוסף דקדק עמו השי"ת כחוט השערה שמגודל צדקו ובטחונו להשם, שעליו אמר הכתוב אשר הגבר אשר יבטח בה' וההשתדלות לא די שלא הועיל אלא שהזיק לו והיה עליו להיות עוד שנתיים בבית אסורים.

מה עלינו ללמוד מכל זה שאדם צריך להתחזק במידת הביטחון והאמונה לה' ובפרט בעת ניסיון שידע לעמוד בניסיון ושלא ישל ח"ו וכן כתבו הספרים הק' שיש ללמוד בספר חובת הלבבות מאמר הביטחון וכן ללמוד בספר שומר אמונים מאדמוה"ז שכל הספר מיוסד על התחזקות באמונה וביטחון ובזכות זה שנתחזק במידת הביטחון נזכה להגאל בגאולה השלימה.

עומדים אנו בימי החנוכה המסוגלים מאוד ובפרט בזאת חנוכה כדאיתא בספרים הק' שגמר החתימה טובה הוא בזאת חנוכה, לכן צריכים אנו להזהר ביתר שאת בימים נשגבים אלו, שלא לבטל את הזמן חלילה ולהרבות בתורה ובתפילה ובצדקה, ויה"ר שנזכה כולנו לפתקא טבא ושיתקבלו כל משאלותינו לטובה, ונזכה לגאולה שלימה ברחמים ובחסדים מגולים.

ויגש

חלק בחטא של מכירת יוסף, ומעתה עמד הדבר לצד בחירת הבחירי שהוא יוסף, ולכן ניגש אליו יהודה, כי הבין כי הגזירה לא מאת ה' באה, וכיון שאין הענין בא אלא מיוסף, ואליו הם הדברים מסורים לאשר יחפוץ עשות ולכן ויגש אליו יהודה עכ"ל.

ובדרך אפשר יש לומר דהנה אמרו חז"ל הנפטר מחברו לא יאמר "לך ב'שלום" אלא יאמר "לך ל'שלום", ולכן מקודם שאמר יהודה מה נאמר וכו' וקיבל עליו המשפט שאמר הנני לעבדים, אבל מכיון ששמש שיוסף אמר ואתם עלו ל'שלום אל אביכם ולא אמר "בשלום", הבין יהודה שיש עוד תקוה לשנות את הגזירה ולכן ויגש אליו יהודה וגו' לבקש רחמים, ובאמת זה הועיל ליהודה.

ועוד אפשר לומר בדרך רמז, ומקודם נביא את דברי הרבינו בחיי מה שכתב בספרו בזה"ל: ועל דרך הקבלה מה שנחתמה פרשה זאת (מקץ) בפסוק "עלו לשלום אל

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באוזני אדוני וגו'

והקשו המפרשים להבין מעשה יהודה, שמקודם אמר יהודה, מה נדבר ומה נצטדק האלוקים מצא עון עבדיך הננו עבדים לאדוני גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו, והשיב לו יוסף חלילה לי מעשות זאת האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד ואתם עלו לשלום אל אביכם, ואיך תוך כדי דיבור ויגש אליו יהודה ודיבר דברים עתיקים ודיבר אליו קשות (רש"י) ומדבריו הקודמים שאמר מה נדבר וגו' נראה כי כלו לו ליהודה דברי הפיוס וקיבל המשפט של יוסף ואיך תוך כדי דיבור שינה את דעתו.

וכתב האוה"ח הק' כי מקודם חשב יהודה כי מה' יצא הדבר כי מצא האלוקים עוונם, ולכן השלים עם הגזירה, אבל כשראה יהודה שלא קיבל יוסף אלא את בנימין בלבד, אמר הרי זה לך לאות כי לא על עון נתפסו שהרי בנימין לא היה לו

ולפי ענ"ד נראה לומר דבר חדש, דהנה כתוב: ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני וגו', וכתב באור החיים הק' שיהודה באומרו "בי אדוני" נתכוין לומר שהוא גונבו ולא בנימין, ורק הנחתו באמתחת בנימין ומעתה שורת הדין תתן כי רק הוא ילכד כי בנימין מכחיש ויהודה מודה הוא יהיה עבד עכ"ל ולפי זה חשבתי לבאר ונקדים את פירוש הספרים הק' על תיבת הכתוב "אליו" שאמרו שזה רמז להקב"ה שאיליו דיבר יהודה ורק שנדמה כאילו דיבר עם יוסף, ולכן אפשר לומר לפי דברי קודשו של הרבינו בחי"ה, שהפסוק שכתוב "ואתם עלו לשלום אל אביכם", מרמז על עשרה הרוגי מלכות, ולכן משמע זאת יהודה, עלה בדעתו להציל אותם ויאמר "בי אדוני" כלומר שאני חייב בכל זאת כי אני בלבד אמרתי למכרו כי כך כתוב בפסוק שאמר יהודה "לכו ונמכרנו לישמעאלים וגו' וישמעו אחיו, ופירש רש"י שאחיו קיבלו מניה, שהסכימו לדבריו, ולכן להלן כתוב "ויהי בעת ההוא וירד יהודה מאת אחיו וגו' ופירש רש"י הק' "שהורידוהו אחיו מגדולתו כשראו בצרת אביהם, ואמרו לו אתה אמרת למכרו, ואילו אמרת

זה רמז לעשרה הרוגי מלכות אשר עלו לשלום אל אביהם שבשמים אחר שנתלבנו ונצרפו מחטאו של יוסף, וכבר ידעת כי כתונת הפסים היה תחילת הסיבות וראשית גלגול הדברים ונחשב להם לאכזריות גדול מה שטבלו הכתונת בדם השעיר ואמרו לאביהם זאת מצאנו.

לפיכך היה העונש בהם בגופם שהתחיל השעבוד בהם אחרי מות יוסף מיד, ואחר זמן בהרוגי מלכות שנידונו בגופם, כי הגוף הוא כתונת לנפש, ועל כן תמצא בפרשה זו עשרה פעמים "האנשים" לרמוז על עשרה הרוגי מלכות, כי היה לו לומר "אחי יוסף" או בני יעקב וכו' וסיים בסוף וכתב שכולם הוחלפו, וכשם שהוחלף יצחק באיל והוקבע לו שכר כאילו הוקרב וכאילו אפרו צבור על גבי המזבח, כן הוחלפו חכמי ישראל באחרים שנשרפו הם ולא חכמי ישראל דכיון שטעמו טעם מיתה במה שנתפסו ונגמר דינם לכך הם קיבלו עונשם והרי זה כאילו נהרגו עכ"ל.

והנה לא פירש הרבינו בחיי למה באמת הם הוחלפו באחרים והם ניצלו מעונש מכירת יוסף.

מדברי הבעש"ט הק' בפירוש הפסוק בתהילים 'מלא ה' כל משאלותיך, שעיקר בקשת האדם בתפילתו צריך להיות על כבוד השכינה הק' והיינו מה שכתוב 'מלא ה' פירוש שיתמלא שמו יתברך במילואיו ואח"כ כל משאלותיך שבמילא יהיה לך גם בקשתך וזה הכוונה ויגש הגשה לתפילה שבשעה שאדם מישראל עומד להתפלל קודם כל צריך להיות הכוונה אליו במה שנוגע לכבודו יתברך, יהודה הוא אותיות הויה דהיינו שיתמלא ה' במילואיו ואח"כ יאמר בי אדוני, אפשר לבקש צרכיו, ואז בוודאי יהיה נהנה מתפילתו.

וכעין זה פירש מו"ר כ"ק אדמו"ר זי"ע הכ"מ ב' חוקי חיים על הפסוק ויגש אליו יהודה במדרש איתא אין הגשה אלא לתפילה ולפיוס, פירוש שצריך לעשות הגשה לתפילה, שיבוא בהכנה ובהתבוננות מי אנכי ולפני מה אני עומד להתפלל, ויאמר בי כל מה שאני מדבר בדברי התפילה לפניך, הכל הוא מאדוני, רק מכוח שנתת לי, ומכל חפצי עוה"ז אין לי שום חפץ וענין רק בך, כמו שאמר דוד המלך ע"ה מי לי בשמים ועמך – כשאני עימך – לא חפצתי כלום בארץ, ידבר נא עבדך

להושיבו, היינו שומעים לך, ולכן טען יהודה "אליו" כלומר להקב"ה כביכול למה אתה רוצה להרוג מכל עשרת השבטים משום מכירת יוסף, הלוא בי "אדוני", כלומר אני החייב ולכן מספיק רק אחד שיהרג בעון הזה ולא מכל השבטים, שיהרג אחד המיוחד שבהם מחכמי ישראל, ולכן קיבל הקב"ה את דברי יהודה ונפטרו כולם, ונתחלפו באחרים ונדמה להגוים שהם שרפו את חכמי ישראל, ואפשר לומר ולהוסיף שגם משבט יהודה לא נשרף שום אחד, דמכיון שהשם יתברך ראה את מסירת נפש של יהודה שרוצה להציל את התשעה שמכל השבטים ולומר שרק הוא החייב דהיינו את מסירת נפשו של יהודה שרוצה להציל את התשעה שמכל השבטים ולומר שרק הוא החייב דהיינו רק משבטו שהוא שבט יהודה, חמל ה' גם עליו וכולם נפטרו ממיתה ורק שטעמו טעם מיתה במה שנתפסו ונגמר דינם ולכך הם קיבלו עונשם והרי זה כאילו נהרגו, (כמו שמביא הרבינו בחיי ראה לעיל לשונו).

והנה מפרש הרה"ק רבי צבי אלימלך מבלאזוב זי"ע (צבי לצדיק עה"ת) הפסוקים של ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני, על פי הידוע

לידי יאוש ח"ו אלא יתחזק את עצמו ביטחון ואמונה בה' בעת צרה וגם כתוב בשם הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זי"ע שיש זמן שלא צריך אלא ביטחון אף בלא תפילה והוא בעת שיש ח"ו קטרוג גדול על האדם, וגם כתוב בשם הבעש"ט הק' שלפעמים צריכין ישראל להתפלל במחשבה בלבד שעל זה אין קטרוג, וזה הוא דרך כל הצדיקים ובפרט דרך הבעש"ט הק' ותלמידיו שעיקר עבודתם היה בתפילה (ומובן שזה יחד עם לימוד התורה) וכפי שכ' המאור ושמש. וכפי שזכינו בדורינו לראות ולהסתופף במחיצת רבותינו הק' זי"ע שהיה עיקר עבודתם בעבודת ה' ע"י התפילה בבחינת וכל עצמותי תאמרנה, ולכן נתחזק כולנו לילך בעקבותיהם להתחזק בתפילה ובלימוד התורה הק' בהתלהבות של קדושה ובפרט שאנו בזמן של עקבתא דמשיחא וכבר כתב הרה"ק ר' חיים ויטאל זי"ע תלמידו של האר"י ז"ל שעיקר עבודת ה' בעת הזה הוא עבודת התפילה בכוונה, ולכל הפחות להבין פירוש המילות ובזכות זה נזכה להגאל בגאולה השלימה בקרבו ונזכה לבנין בית המקדש, ושם נעבוד את ה' ביראה כימי

דבר באזני אדוני, שלא אפנה במחשבתי אל שום בריה, כמו שאחז"ל אליו ולא למדותיו, ואף לא אכוין דעתי אל כל העולמות העליונים כי אם אל הקב"ה בלבד. והנה בדרך מוסר אפשר לומר על הפסוק ויגש אליו יהודה וכו', "שאליו" זה רמז להקב"ה ויהודה מרמז על איש יהודי דהיינו ענין של תפילה, שחז"ל דרשו אין הגשה אלא תפילה, שיהודה ראה שכלו כל הקיצין ואין לו שום דבר שיוכל לטעון ליוסף מכיון שנמצא הגביע באמתחת בנימין זה מראה שהוא גונבו ודינו להיות עבד, ולכן יהודה לא התייאש והתחיל בתפילה לה' יתברך, ואמר בי אדוני כלומר שיש בי ניצוץ הק' שיש בכל יהודי נשמה קדושה ובפרט בשבטי י-ה שהם עדות לישראל, וגם בשמו יהוד"ה יש שם הק' של הוי"ה ב"ה, ולכן התחיל יהודה בתפילה ואמר, "דבר נא עבדיך דבר באזני אדוני" דהיינו להקב"ה שהוא אדוני ואדון כל הארץ, ואל יחר אפך בעבדיך וגו', וזה מלמדת אותנו התורה הק' ללמוד את עם יהודה "קשת" שהוא תפילה בעל עת ועונה, ואין תפילה שלא נשמעת וכמו שאנו אומרים בתפילה, "שומע תפילת כל פה" ולכן אסור לו לאיש הישראלי לבוא

עולם וכשנים קדמוניות ועורבה להשם מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות, מתוך

רחמים וחסדים מגולים במהרה בימינו.

ויחי

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו'

וברש"י איתא למה פרשה זו סתומה (כלומר שקבלה הוא בידינו שפרשת ויחי הוא תחילת פיסקא ולא חדא פרשה הוא עם וישב ישראל וכו', ודרך תחילת פרשה הוא שיש ריוח של ט' אותיות והכא אין ריוח כלל בתחילת ויחי) לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם של ישראל מצרת השעבוד שהתחילו לשעבדם, דבר אחר שביקש יעקב לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממנו עכ"ל, ולהלן (מט א, ב) כתוב בפסוק ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, הקבצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם, ופירש רש"י ביקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה והתחיל אומר דברים אחרים עכ"ל, והנה לא פירש רש"י מה היתה הסיבה שנסתלקה ממנו השכינה ולא גילה את הקץ.

והנה הרמב"ן כתב כי רדת יעקב למצרים הוא גלותינו היום ביד

החיה הרביעית דהיינו רומי הרשעה, כי בני יעקב הם בעצמם סובבו רדתם שם במכירת יוסף אחיהם, ויעקב ירד שם מפני הרעב, וחשב להנצל עם בנו בבית אוהב לו, כי פרעה אוהב את יוסף וכבן הוא לו, והיו סבורים לעלות משם ככלות הרעב מארץ כנען, וכמו שאמרו לגור בארץ באנו כי מרעה לצאן אשר לעבדך כי כבד הרעב בארץ כנען, והנה לא עלו, אבל אך עליהם הגלות, ומת שם, והעלו עצמותיו, וזקני פרעה ושריו העלוהו, ועשו עמו אבל כבד. וכן אנחנו עם רומי ואדום, אחינו הסיבוני ביאתינו בידם כי כרתו ברית עם הרומיים ואגריפס המלך האחרון לבית השני ברח אליהם לעזרה, ומפני הרעב נלכדו אנשי ירושלים, והגלות אך עלינו מאוד, לא נודע קיצו כשאר הגליות, ואנחנו כמתים בו ואומרים יובשו עצמותינו נגזרנו לנו ויעלו אותנו מכל העמים מנחה לה', ויהיה להם אבל כבד בראותם כבודינו ואנחנו

החכמים על זה ואמרו מחזיק באזני כלב, אמר לו הקב"ה ליעקב, לדרכו היה מהלך עשיו והייתה משלח אצלו ואמר לו הקב"ה ליעקב, לדרכו היה מהלך עשיו והיית משלח אצלו, ואמר לו כה אמר עבדיך יעקב, והוסיף הרמב"ן וכותב שעל דעתו גם זה ירמוז כי אנחנו התחלנו נפילתינו ביד אדום, כי מלכי בית שני באו בברית עם הרומיים, ומהם שבאו לרומי, והיא היתה סיבת נפילתם בידם של הרומיים, וזה מוזכר בדברי רבותינו ומפורסם בספרים עכ"ל.

כלומר שהרמב"ן רוצה להגיד שההתקרבות להגויים גרם החורבן ונפילת ישראל ביד הרומיים, ורוצה הרמב"ן הק' לומר בזה שלא לעשות כן וזה יגרום לקץ הגאולה מיד אדום שהוא גלות האחרון.

ונביא גם את דברי הרבינו בחיי שכתב שמה שביקש יעקב לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממנו מה שיקרא באחרית הימים, הכוונה הוא לימות המשיח בקץ הגלות הזה הארוך, שאנו עומדים בו ביום, כי כל עניני יעקב ומקרוי הם רמז לגאולתינו השלישי הזה, כי כן יעקב היה השלישי לאבות, ולפי שנרמז ענין המשיח, בכלל דבריו וכמו שאמר עד שיבוא שילה לכן

נראה בנקמת ה' יקיימנו ונחיה לפניו.

וכן להלן כתב הרמב"ן (מ"ט א) באחרית הימים הם ימות המשיח, כי יעקב ירמוז אליו בדבריו, וכמו שאמר להלן עד כי יבוא שילה ולו יקרת עמים, ורבותינו אמרו שביקש יעקב לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה, כי לדברי הכל אחרית הימים ימות המשיח הם.

וכן לעיל (פ' מקץ מג, יד) כתב גם כן הרמב"ן כי ירידת יעקב למצריים ירמוז לגלותינו ביד אדום, וראה הנביא הענין (כלומר שיעקב ראה זאת בנביאה) והתפלל סתם לשעה ולדורות ואמר א-ל שדי יתן לכם רחמים וכו', והכתוב זה כפי מדרשם יש לון סוד גדול כי אמר וא-ל שדי, במידת הדין יתן לכם רחמים שלפניו, ויעלה אתכם ממידת הדין למידת הרחמים, והמשכיל יבין עכ"ל.

והנה הדברים של הרמב"ן נוקבים עד התהום שכתב לבד גרמנו הצרות בירידת מצרים ע"י שמכרו את יוסף למצרים וכן בזמן בית שני שכרתו ברית עם הרומיים.

וגם לעיל בפרשת וישלח (לב ד) כתב שבמה שהקדים יעקב לשלוח אל עשיו מלאכים, תפסוהו

ונסתלק השכינה ממנו, ומעיקרא מאי קסבר יעקב שיוכל לגלות את הקץ, ומה היתה העיכוב שלא גילה את הקץ והתחיל לומר דברים אחרים.

ולפי ענ"ד נראה לומר בעז"ה בדרך הפשטות דהנה כשדקדק הפסוק שאמר יעקב אבינו לבניו, האספו והגידה לכם את אשר יקרא אתכם האחרית הימים ובפסוק השני כתוב הקבצו ושמעי בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם" דנראה כמיותר דכבר אמר האספו ואגידה וכו' ולמה אמר אח"כ הקבצו ושמעו וגו'.

ולכן נראה שיש כאן ב' דברים שאמר יעקב דהנה ידוע שתיבת "האספו" ותיבת "הקבצו" המשמעות הוא לכאורה אחד הוא, והוא משמות הנרדפים, אבל באמת יש חילוק ביניהם (עיין בכלי יקר) ולפי ענ"ד נראה לומר שאמר יעקב אבינו בתחילה האספו שכוונתו שיבואו יחדיו כל בניו באגודה אחת באחדות כאיש אחד ובלב אחד, וזה לשון "האספו", ואז אמר להם יעקב אבינו שאם כך תעשו אגיד לכם את הקץ ואשר יקרא אתכם האחרית הימים, כי חז"ל אמרו שאין ישראל נגאלים אלא כשהם באגודה אחת ואח"כ אמר להם שאם לא כך יהיה

ראה הפרשה הזאת סתומה לרמוז הקץ הסתום שהיה רוצה לגלותו ונסתם ממנו, וכן אמרו בהגדה שראה יעקב אבינו שהיו כל האותיות בשמות י"ב השבטים חוץ מאות ח' וט' אמר יעקב כיון שאין בהם חטא ראויים הם לגלות להם את הקץ, אבל מכיון שראה שאין בהם את קו"ף ואות צד"יק אמר אינם ראויים לגלות להם את הקץ ולכן סתם ולא גילה ולכן פרשה זו סתומה.

ועוד כתב שם "קבלה ביד הנביאים שעתידה גאולתינו זאת שתהיה בדמיון גאולת מצריים בהרבה ענינים, מלבד שתהיה בה תוספת מעלה והשגה בלבבות בידיעת השם יתברך, ולא מצינו קיבוץ כל גלות ישראל כי אם בגאולת ארץ מצרים ובגאולה זו העתידה, ומזה אמר הכתוב יוסיף ה' שנית ידו לקנות את שאר עמו, אמר שנית כנגד גאולת ישראל ממצרים ששם היו כל ישראל מקובצים כי בגאולת בבל לא נתקבצו כולם שלא עלו מבבל רק אלפים וארבע ריבוא, ורוב ישראל גלו לחלק וחבור נהן גוזן בהרי מדי ושוב לא חזרו זה אמר הכתוב שנית עכ"ל.

והנה נחזור לענינו להבין על פי פשטות למה נסתם מיעקב הקץ

הוא לא שנה אף לא אחד מהם, וכן מצינו בפסוק שאביו אמר לו לילך לאחיו לשכם, והוא לא חשד בהם שירצו להורגו כי הוא חשב שאם הוא אוהב אותם גם הם לא יעשו כזאת להרוג אותו ח"ו, וגם מצינו בפסוק "ויכר יוסף את אחיו", כשנמסרו בידו הכיר שהם אחיו וריחם עליהם, והם לא הכירוהו כשנפל בידם לנהוג בו אחוה עכ"ל.

וגם להלן כתוב שאמר יוסף לאחיו "אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי הנה כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם (מה, ה) וגם בפרשה שלנו "ויחי כתוב ויאמר אליהם יוסף אל תיראו וגו' ואתם חשבתם עלי רעה אלוקים חשבה לטובה וגו', ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם וינחם אותם וידבר על ליבם" מכל אלו רואים גדלותו באהבת אחיו השבטים הק', ולכן הוא ראוי שיגלה לו יעקב את הקץ, כי הוא בבחינת "האספר" באגודה אחת ואז זוכים לגאולה וכנ"ל.

ונביא כעת את דברי קדשו של הספר הק' מאור ושמש המפרש את הפסוקים האלו בענין ההתאספות אצל הצדיקים הק' וז"ל: הקבצו ושמעו בני יעקב, ושמעו אל ישראל אביכם, בהתאסף עדרי צאן קדישם

אלא שיהיה בבחינת "הקבצו" שהכוונה שיבואו כולם יחדיו אבל לא באיש אחד ובלב אחד ורק שכל אחד ואחד הוא לעצמו ורק מפני שכולם הם בני יעקב לכן הם באו יחדיו ליעקב אביהם, ואז אמר להם שיהיה רק "ושמעו", דהיינו שתשמעו דברים אחרים אף שהם גם כן דברים קדושים, אבל זה לא גילוי הקץ שזה רק אפשר אם הם באגודה אחת מאוחדים, ולכן כשבאו בני יעקב וביקש יעקב לגלות להם את הקץ שסבור שהם מאוחדים באמת, אבל נסתם ממנו לומר את הקץ כי נסתלקה ממנו השכינה וכמו שפירש רש"י והתחיל לדבר דברים אחרים, כי אז ידע יעקב שלא באו כמו שאמר, ולכן לא היה יכול לגלות להם את הקץ האמיתי. ובאמת שליוסף הצדיק גילה לו יעקב את הקץ וכמו שכתב בעל הטורים בפירושו על הפסוק וישבע יוסף את בני ישראל לאמר פקוד יפקוד וגו' (נו, כה) בשם המדרש "שהשביעם שלא ידחקו את הקץ כי יוסף ידע את הקץ כי יעקב גילה לו עכ"ל.

וצ"ע למה ליוסף כן גילה יעקב את הקץ ולפי הנ"ל אפשר לומר כי אצל יוסף היה האחדות בשלימות עם כל אחיו שרק הם שנאו אותו, אבל

את העם (שמואל א', כ"ג ח') דהיינו שכל אחד ואחד יקבץ עצמו לחבירו, ויהיה נכנע אליו לשמוע ממנו איזה דבר לעבודת ה' יתברך, ויהיה נתבטל אצלו וכן חבירו אליו.

ומפרש הפסוק עוד יותר, ושמעו אל ישראל אביכם, פירוש שהשמיעה דהיינו האסיפה תהיה על הכוונה זו אל ישראל אביכם, כלומר שתבקשו את אביכם שבשמים, ואל תקרא אל בסגור"ל אלא א-ל בצר"י, וממילא ושמואל אל ישראל אביכם דהיינו א-ל ישראל אביכם, ישמע לכם ויענה אתכם במרחב, וימלא לכל אחד ואחד משאלתו לטובה, ורחמים וחסדים טובים יהיה נמשך על כנסת ישראל אמר עכ"ל.

וזה הענין היה אחד עקרי יסודות החסידות על דרך הבעש"ט הק' ותלמידיו עד דורינו אנו שכ"ק מרן אדמו"ר זיע"א היה מעורר אותנו תמיד על ענין זה לבוא ולהסתופף יחד ובפרט בשבתו קודש ובליל שבת קודש בשירות ותשבחות לחי העולמים ויתן ה' שנתחזק כולנו יחד באחדות האמיתי ונזכה עי"ז להגאולה השלימה ע"י משיח צדקינו ברחמים ובחסדים מגולים בב"א.

אל הצדיק העיקר הוא אסיפה שיהיו כולם באחדות אחד ויהיו כולם מבקשים רק תכלית אחד למצוא את ה' יתברך, דכל ביי עשרה שכינתא שריא בוודאי אם יש יותר מעשרה, בוודאי יש יותר גילוי שכינה, וכל אחד ישמע לחבירו, ויהיה קטן בעיני עצמו, ויהיה רוצה לשמוע איזה דבר מחבירו ואיזה בחינה האיך לעבוד את ה' יתברך, והאיך למצוא את ה' יתברך וכן כולם יהיו כך.

וממילא כשהאסיפה הוא על זה הכוונה, אזי ממילא יותר ממה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק וממילא ה' יתברך מקרב עצמו עליהם ונמצא עמהם, ונפתח להם ממילא כל הישועות וכל הברכות וכל השפעות טובות ממקור הרחמים, ורחמים גדולים וחסדים טובים נמשך על כנסת ישראל.

וזה שאמר הכתוב הקבצו ושמעו בני יעקב, פירוש כשיש קיבוץ יהיה הקיבוץ על דרך המבואר, ומפרש הפסוק ושמעו בני יעקב, פירוש אתם בני יעקב שמעו עצמכם זה לזה, כדכתיב גבי המלאכים "ומקבלין דין מן דין", ושמעו הוא לשון קבוץ, כנאמר וישמע שאול